

Leta to di Ibru pipul dən

INTRODUCTION

1. Wetin de insay. Di pəsin we rayt am tək bət am as 'wəd fə ənkərej pipul dən' (13: 22) -- na wəd we dən yuz na Di Apəsul Dən Wok [Akt] 13: 15 fə wan səmin o homili. Ən dən se in strəkchə de sho bəku tən dən we fiba wan sinagog səmin: (a) tisis (1: 1-4), (b) divəlopment fə argument dən insay wan əda we we get ləjik, ən (c) intaspekt wit ərtatory [exhort, encourage –rd] səkshən dən ('Ie wi'). I important fə no se di tən dən we i de ənkərej pipul dən get strong tən dən fə tich. Chapta 1: 1 to 10: 18 na tən dən we dən de tich mə, ən dən de ənkərej pipul dən; Chapta 10: 19 to 13: 17 na tən dən we dən kin tək bət mə, ən dən kin miks wit instrəkshən dən we get fə du wit dis; ən Chapta 13: 18-25 dən di dəkyument wit pəsin in yon məsej, inklud wan şət ənkərejment (v.22). Pantap dat, no pat pan di Oli Writ no ful-ɔp wit taypələji -- Ol Testament tayp ən kərəspəndəns Nyu Testament antitayp.

Stayl we yu de yuz. Dən dən tək bət di dəkyument se i bigin lək əsay o tritiz (1: 1-4), i de go bifo lək səmin (te to 13: 17), ən i dən lək ləta o ləta (13: 18-25) -- insay v. 22 ivin yuz di verb epesteila ('A dən rayt'), we dən kin yuz fə rayt ləta, en insay di AV dən translet am 'A dən rayt a ləta.' Bət i kin dən we i nə no udat rayt am o gi di say we i adres dən de. Bət i tan lək se dən bin sabi dənsef gud gud wan (v.19; 10: 34 AV) ən dən bin sabi Timoti (v.23), we bin dən chenj to di apəsul Pəl ən we bin de wok wit am. I kin bi se dən mek di ləta fə bəku pipul dən we de rid am pas di wan dən we dən bin sən fəs ən di pəsin we rayt am nə bin no in nem fə mek dən nə rijek am bikəs dən bin de tink bad bət am (na tən we pipul dən bin de tink fəs), pan əl we i go məs bi se məsenja dən we de ker am go tel di wan dən we fəs to bin sən. (Luk di təd paregraf na di neks pat.)

3. Na di pəsin we rayt di buk. Di chəch we bin de trade trade na di ls bin de si am se na Pəlin rayt am. Bət nəto əltəm dən bin fə de tink da we de ədasay we dən nə bin de kəndəm am. Klément we kəmət Alegzandria (155-215 AD) bin se Pəl rayt di ləta insay Ibru ən Lyuk translet am insay Grik (bikəs, pan əl we i kompitabl pan səntiment wit Pəl in əda ləta dən, di men wan in Grik na mə polish ən in litrəri stayl mə elevet ən rhetorical than theirs) -- ən ləta, Eusebius (263-339 AD) se səm biliv Lyuk translet am, ən əda wan dən we Klément we kəmət na Rom bin du, insef bin biliv se di las wan mə go məs dən du am bikəs in stayl bin tan lək Klément in yon. (Bət stil, dən nə eva tək bət əni witnes fə wan Ibru ərijinal wan, ən di opinion se wan bin de nə de pan əni istri; apat from dat, i tan lək se di wan dən we sabi langwej gri se di təks we de insay Grik nə de rid lək Grik transleshən.) Insay di West, Tətulian (160-230 afta Krays) bin tək se na Banabas rayt am. Bət Ərijin (we bin de arawnd di ia 185-254 afta Krays, bin tək bət insef dis we: 'Bət a go se, di tən dən we dən de tink bət na di apəsul in yon, bət di dikshən ən di wəd dən we dən yuz na posin in yon we dən rayt wetin di apəsul tək, ən as pəsin we notis dərə we i de ənjəy am wetin in masta bin de tel am fə du. So, if əni chəch tink se dis Ləta kəmət from Pəl, Ie wi prez am fə dis, bikəs dən pipul dən de we bin de trade trade nə bin gi am da we de fə dat. Bət udat rili rayt di Ləta, na Gəd nəmə no.'

Signifikantly, nobodi kweshon im inspireshon. Ən bay di midul, ən mə nia di end, fə di 4th sentinari (di 300s) dən bin jəs gri se di pəsin we rayt am na Pəlin, we nə get di kwalifayeshən dən we Klément we kəmət Alegzandria, Yusibəs, ən Ərijin bin get lək aw wi bin dən tək, ən we dən nə bin rili chalənj am bak fə pas ilevin əndred ia, insay di siksti səntiwođ, we, insay di Protestant Riformeshən, di kwəstyon bət udat rayt am na opin bak.

Əda nem dən we dən dən tək se na pipul dən we go rayt di buk (nəto as transleto o as amanuenses) na Apəls, Lyuk, Banabas, Silvanas, ən Klément we kəmət na Rom. Dən bak, wan Jaman tiololian we nem Harnack, we bin

de stodi böt Gôd biznes, bin gi Priscila (wit di ep we in man, Akwila bin ep am) insay 1900 afta Krays. (Eksept fo Klément we komot na Rom [we day AD 97?], dën wan ya na bin pösin in yon padi en kompin wokman dën wit Pôl en i tan lëk se dën bin fo dòn sho in tioloji. Oi na jøs fo tink böt sôntin, fo tru.)

Bikos dën nô shô böt di pösin we rayt di buk fo sôm insay di Rifomeshôn tem, dis dokyument get wan spesial pozishôn na di Nyu Testament skripchô dën di we aw wi get dën naw na bôku pan di Inglish vêshôn dën -- di di sem tin lëk insay di Latin manuskrip dën, bigin bifo dën aksept Pôlin authorship we nô get wan dawt -- dat na, bitwin di difinit Pôlin lëta dën en di wan dën we dën kôl jeneral lëta dën. If dën bin tink se na Pôlin rayt am fo tru, i go mós bi se dën fo dòn put am, bikos i long, afta Seken Lëta Fô Kôrint. Böt insay bôku pan di Griek manuskrip dën i de bitwin 2

Lëta Fô Tesalonayka en Fôs Lëta To Timoti.

Sôm pipul dòn insist, böt, se di tru tin we se di dokyument nô get eni nem na presumptive pruf se na Pôl rayt am, di istri sityueshôn na wetin i bin bi. Difren fôs fôstêm chôch ‘papa’ dën bin aleg se i nô bin affix in nem pan am least di we aw i luk kin mek bôku pan in Ju brôda dën nô rid am, en joj am pan in yon merit. En fo se no oda pösin nô bin de we di Ju pipul dën we bin dòn chenj en di Ju pipul dën we nô bin dòn chenj da tem de bin get so strong en jeneral bad bad tin agens am, na sôntin we nô get wanwôd pan istri.

Sôntem di strong agyument agens di we aw Pôlin rayt na dat insay 2: 1-4 i tan lëk se di pösin we rayt am put insef bitwin di wan dën we pipul dën we bin dòn yeri di Masta en we dën bin dòn yuz mirekul fo mek i kônfus di gud nyuz to, böt Pôl na rekôd as i nô gri klia wan se i bin get am from môtalman o i bin tich am pas ‘through revelation of Jesus Christ’ (Galeshians 1: 1112).

Böt Rôbot Miligan, insay di introdukshôn to in koment böt Di Ibru Pipul Dën (pp.14-15), insay dis ansa: ‘Di pösin we rayt di buk nô kin joyn insef bôku tem wit di wan dën we de rid am fo di rizin fo mek dën win dën at mô en fo mek in yon advays dën sof ? Insay di siks chapta na dis sem Lëta, di pösin we rayt am se, ‘So wi lef di fôs prinzipul dën we de na di tichin böt Krays, le wi go bifo pan pafekt; no fo le di fawndeshôn igen fo ripent from day wok, en fo fet to Gôd, fo tichin böt baptizim, en fo le an, en fo get layf bak fo di wan dën we dòn day, en fo joj sote go. En dis wi go du if Gôd alaw am.’

We i kontinyu fo tòk, i se: ‘Naw wi fo tink from dis, se di pösin we rayt dis Lëta bin delinquent lëk di wan dën we i rayt to? Wi fo tink from dis se in, en densef, nid fo enkorej en advays fo go pafekt pan Kristian no; en se in, en di wan dën we de rid am, bin rili de pan denja fo le i tòn in bak pan Gôd bikos i nô bin de tink böt Gôd in wôd we i nô ebul fo ekskyuz? Fo tru, nôto so. Di Lëta insef na ful en pafekt rifyut fo eni en evri kayn alegshôn. Böt bay wan komon figa, di Apôsul ya de joyn insef wit di wan dën we de rid am, fo di rizin fo mek in advays dën sof; en we dën de tòk mô böt di prôblem dën we dën kin get, di tin dën we dën kin lëk fo du, en di tin dën we dën kin tink böt.’

Fo dòn, Milligan se (pp.18-19): ‘Dat Lyuk kin dòn sav as Pôl in amanuensis we i mek am; en se, as pösin we inspekt, i go dòn chenj sôm kayn we di Apôsul in stayl wit Pôl in kônsentment, nôto tin we nô pösisul atôl. Böt if wi nô pe atênhôn to di tin dën we di Kristian Papa dën bin tòk, wi fo biliv se Pôl insef na di rial pösin we rayt dis Lëta.’

4. Usay yu de go. Pan ol we no tin nô de we de sho usay di dokyument de (sôm dën dòn agyu fo Jeruselém, oda wan dën fo Rom, o fo Alegzandria, pan ol we i nô go bi eni wan pan dën tu tin ya), i tan lëk se dën mek am mô fo di Ju Kristian dën we de pan denja nôto jøs fo tòn bak (2: 1; 4: 1) böt fo tòn bak pan Gôd biznes (6: 4-6; 10: 26-29). No pöynt nô de fo agyu wit eni pegan o Jëntayl Kristian dën we dën tòch pan, en nô ivin tòk böt Jëntayl dën as dën de (cf. 2: 16), böt na big denja fo o fo bi pösin we nô get rilijon o fo go bak to Ju rilijon -- di las wan mô - - na dat mek dën de pe atênhôn mô pan di we aw Kristian rilijon bête pas di Ju rilijon en Krays pas ol di tin dën we Gôd mek na evin o na di wôl.

Di jeneral tenor fō di dōkyument -- (a) yus fō wan wan Hēlenistik filosofik wōd dēn en (b) ɔl di OI Testament kot dēn nōto frōm di Ibru tēks, bōt frōm di Grik transleshōn fō di LXX), we di Hēlenistik Ju en Grik dēn yuz-speaking Christians -- kin sho se di wan dēn we dēn adres bin de na say we di Hēlenistik Ju rilijōn de pas di wan we de na Jeruselēm o Palestayn. Bōt dis nō rili klia. Bikōs dēn se Pōl bin kot frōm ɔl tu di Ibru tēks en di LXX insay di lēta dēn we get in nem en i bin adres to Ju en Jēntayl biliva dēn ɔl tu na di Grik wōl. En na Jeruselēm sēf Paylet bin put wan ɔda raytin oba Krays in krōs nōto jōs insay Ibru bōt insay Latin en Grik (Hēlenistik) bak (Lyuk 23: 38, AV; Jōn 19: 20). So, di tēks we de na di Ibru Pipul Dēn rili nō ebul fō no di rayt say we di wan dēn we dēn adres am de.

Insay di King James Version, di taytul fō di dōkyument se, 'Di Lēta we Pōl di Aposul rayt to di Ibru pipul dēn,' en di wōd 'Ibru dēn' we dēn bin de yuz di tēm we dēn rayt di dōkyument, bōku tēm, bōt nōto ɔltem, dēn bin de tōk bōt di Ju pipul dēn na Palestayn. Bōt da taytul de de pan di manuskrip dēn we dēn rayt let en i nō get rayt fō du dat. Yet di taytul we de insay di ol manuskrip dēn we dēn se na jōs 'To Ibru', nō difren as to di wan dēn we dēn adres. En, pan ɔl we i nō go bi se na pat pan di ɔrijinal dōkyument sēf, dēn ad am pan wan rili ali tēm -- en i go mōs bi se i sho se dēn bin biliv am rili fōs se dēn rayt am to Ju pipul dēn we de na Palestayn.

Na tru se Pōl bin tōk bōt insēf as 'Ibru we de tōk Ibru' (Lēta Fō Filipay 3: 5), pan ɔl we na sitizin na Tasōs, we na siti na Silisia (Di Aposul Dēn Wok [Akt] 21: 39). Bōt dēn bin 'men am bak na dis siti [Jeruselēm], we de nia Gamaliel in fut, en dēn bin tich am di strikt ɔl we wi gret gret grarpa dēn bin gi' (Di Aposul Dēn Wok [Akt] 22: 3). I tan lēk se na di las wan bin gi am rayt fō kōl insēf Ibru.

5. Taym fō Rayt. No sho pruf nō de na di tēks bōt dat bak. Di las tēm we pōsibul fō dōn bi di fōs 90s AD, bikōs na Klément we kōmot na Rom bin kot am lēk 95 o 96 AD Bōt no pruf nō de we de sho se dēn nō gri se dēn rayt am at least as ali as sōm tēm insay di tēn ia bifō di pwel pwel na Jeruselēm insay AD 70 -- we kin rili bi 'di de we de kam nia' fō 10: 25, as dēn dōn ol am bay wan rēspektful nōmba fō masta sabi bukman dēn. En i tan lēk se di skripchō dēn na 8: 4 en 10: 11 sho se dēn bin stil de mek di sakrifays dēn we dēn kin mek evride, we nōto tru afta dēn dōn pwel Jeruselēm en in tēmpul. (Luk bak di paregraf we de kam.)

6. Ples we Dēn Rayt. Sōm dōn tek 13:24 ('Dēn na Itali salut yu') fō sho se di pōsin we rayt dis buk bin de na do na Itali wit di Itali kōmpin dēn we bin de sēn gritin bak na os to wan kōmyuniti sōmsay na Itali -- we go mek Rom bi di ples we di dōkyument go mōs go . Bōt dēn kayn tin ya nō kin rili apin. Di pat kin min jōs se di pōsin we rayt dis buk bin de na Itali, i bin de rayt to wan kōmyuniti ɔdasay en di Itali pipul dēn we dēn tōk bōt na pipul dēn we de na di eria we de sēn gritin to di wan dēn we de rid. Bōt if na Pōl bin rayt am, i go mōs bi se dēn rayt dis frōm Rom jōs afta dēn fri am frōm di fōs tēm we dēn bin put am na jel, lēk 63 afta Krays

7. Rilevans we get fō du wit am. Pan ɔl we dēn rayt am to wan patikyula lokal grup fō Kristian dēn na wan patikyula tēm insay istri, di dōkyument get fō du wit ɔl Kristian dēn sote go -- fō ɔl tu di edifyeshōn en enkōrejmēnt -- bikōs mōtalman nature nō de chenj, en di sem kayn denja dēn de wet fō Kristian dēn fō evri jēnēreshōn -- wi jēnēreshōn nō bi bay nōr ɛksepshōn. We dēn gi wan pan di stōdi dēn we rich pas ɔl na di Oli Rayt, dēn dōn tōk se 'nōbōdi nō de na di Baybul we ɔlman gri fō no mō bōt we de gi Gōd in we fō si di gud nyuz, we ful-ɔp wit lēsin dēn fō ɔltem.' En dis valyu de apat frōm usay dēn rayt am, udat rayt am, o udat dēn sēn am fōs, en if wi ebul o wi nō go ebul fō no di data we dēn tōk bōt to wi kōmplit satisfay.

Ovaviu

1. Gōd, we i dōn tōk bōku tēm en bōku we dēn trade to di papa dēn bay di prōfet dēn, insay dēn las dez ya i tōk to wi bay wan Pikin -- wan big Mēsenja (implied) -- wan kōmpiashōn bitwin DĒN en NAW

(vs. 1-2).

2. Dis Pikin (a) Gōd pik fō get ɔltin; (b) tru am i mek di wōl dēn (aionas, ages); (c) na in na di raytin fō Gōd in glori en di rayt we we i tan lēk in Bi, (d) en i de sōpot ɔltin bay in pawaful wōd; (e) we i dōn mek fō klin sin dēn [na prist wok], i sidōm na di Majesty in raytan ḥp [we de sho se na kiŋ, i de sheb di sovereignty of the universe], (f) i bi so bēte pas di enjel dēn we dēn tōk klia wan, dōn get nem we fayn pas dēn (dis tinkin bin tōk mō bōt am na di ɔda pat na Chāpta 1 [Lēk Lēta Fō Filipay 2: 5-11] en wetin i min we wi tōk bōt na Chāpta 2) (vs.2b-4).

NOTE: Di 'pikin' we Gōd dōn tōk tru naw na di 'Masta' (2: 4), 'Jizōs' (2: 9). Di 'Apcōsul en

Ay

Prist fō wi kōnfeshōn' (3: 1), en 'Krays' (3: 6). Dēn fō eksplen dēn tin ya en di tin dēn we wi dōn tōk bōt as di tēks de go bifo.

II. PIKIN GRĒT PĒN DI ENJEL DĒN (1:5 -

2:18).

1. Facts we de sōpot dat affirmation (1: 5-14): (a) Gōd nō tel eni enjel se, 'Yu na mi Pikin' (v.5); (b) We Pikin kam na di wōl, enjel dēn bin kōmand fō wōship am (v.6); (c) Gōd mek in enjel dēn spirit (nōto bōdi), en in minista dēn (di enjel dēn) bi faya faya (i kin bi se Gōd na faya we de bōn, 12: 29) (v.7) -- we, dēn ḥp en pan ɔl we dēn get pawa, bōt stil dēn de wōship di Pikin (we i tan lēk se na di minin); (d) Di Pikin we dēn kōl Gōd, get kiŋdōm we go de sote go, en dēn anoynt am wit ɔyl we de mek i gladi pas in 'kōmpa dēn' (pas ɔl ɔda kiŋ dēn, we mek i bi 'Masta fō di masta dēn, en Kiŋ fō di kiŋ dēn,' Rēvēleshōn 17: 14) (vs.8-9 en di ɔda wan dēn; (e) Di Pikin kōl Masta, en i bin get pat pan di krieshōn fō di yunivas, we go pwel, chenj, bōt i go de di sem en in ia nō go dōn (vs.10-12); (f) Nō enjel nō eva tel Gōd, lēk di Pikin se, 'Sidōm na mi raytan' (v.13; kōmpia Di Apcōsul Dēn Wok [Akt] 2: 34-36); (g) Enjel dēn ɔl na spirit dēn we de wok (nōto rula dēn), we dēn sēn fō du savis fō di wan dēn we go get sev (v.14).

2. Implications Involved in Said Affirmation (2: 1-18): (a) Nid fō tek di mēsej we dēn tōk tru di Pikin ivin sirōs pas di wan we dēn tōk tru enjel dēn (as di lō we Mozis bin gi bin bi, Di Apcōsul Dēn Wok [Akt] 7: 53; Lēta Fō Galeshya 3: 19) (v. 14) en; (b) Di wōl we get fō kam nō bin de ɔnda enjel dēn, bōt na mōtalman insay Jizōs in pōsin, in Pikin, we de it bōdi en blōd (nōto di kayn we aw enjel dēn tan, en nōto fō ep enjel dēn) so dat i go bi ebul fō day fō in brōda dēn (mōtalman, we i bin de sho insef wit), win day, en fri dēn frōm in slev, bi dēn Ay Prist en mek sakrifays fō dēn sin dēn (vs.6-18) we dēn kōl.

III. PIKIN GRĒT PĒN MOZIS

(Gōd IN APOSTUL TO ISRAËL, EN WAN TAIP KRAIST) (3:1 - 4:13)

1. Fact of Superior Greatness (1: 1-6): (a) I bin get pat fō bil Gōd in os (Izrēl), Mozis nō bin get am (vs.1-4); (b) Mozis na bin fetful savant na Gōd in os, bōt Krays na bin Pikin oba Gōd in os -- 'udat in os wi, if wi ol wi maynd en di glori fō wi op te di end' (vs.5- 6).

2. Enkōrejmēnt fō Mit di Kwalifayeshōn fō mek Gōd in Os (3: 7 - 4: 13); (a) 'Una nō mek una at at lēk aw una de mek una vēks . . . na di wildanēs' (3: 7-19); (b) 'Lē wi fred' fō kam shōt pan di prōmis fō go insay Gōd in rest fō in pipul dēn' (4: 1-11) -- bikōs wi nō go ebul fō ful di wan we wi get fō du wit (vs.1213).

IV. PIKIN GRĒT PAS ERAN

(HAI PRIST Fō ISRAËL, EN WAN TAIP KRAIST) (4: 14 - 6: 20).

1. Big Kwalifayeshōn fō Krays (4: 14 - 5: 14); (a) I pas 'thru di ɔvin,' wit akses to Gōd wantēm wantēm, bōt i kin 'tōch wit di filin fō wi wik,' bikōs i bin dōn 'tēmt lēk wi, bōt i nō get sin'; so, wi fō 'go nia di tron we get gudnēs wit maynd, so dat wi go get sōri-at, en get gudnēs fō ep wi we wi nid ep' (4: 14-16); (b) Kwalifayeshōn fō ay prist we

dən tek from motalman (5: 1-4); (c) Krays in kwalifayeshon dən we pas am, inklud fə bi prist fə sote go afta di ɔda we Məlkisədək bin de (5: 5-10) -- i at fə tək bət bikəs di wan dən we de rid bin dən bi 'dəl fə yeri' (vs.11-14).

2. Enkorejment dən we Bays pan di Prekarıos Kəndishon fə Rida dən (6: 1-20); (a) Fə ləf di fəs prinsipul dən en go bifo fə pafəkt (spiritual machəri) (vs.1-3); (b) Fə avçyd fə tən agens Gəd en in səm problem dən (vs.4-8); (c) Fə bi

'nə fə slo, bət fə falamakata dən we tru fet en peshənt (makromimetai, ləng-səfa) get di prəmis' (vs.9-12); (d) Fə mek pəsin biliv, lək Ebraam, bay di we aw Gəd in advays nə de chenj, so dat i go get 'strəng enkorejment' en strəng op as 'ankə fə di sol,' we go rich pas di 'vel,' usay Jizəs as pəsin we de bifo dən kam insay fə wi, 'we i dən bi ay prist sote go afta di ɔda we aw Məlkizidek bin de du' (vs.1320).

V. DI SUPERIORITY OF MELCHIZEDEK PRISTCD ƏVA ERONIK

(LEVITICAL) PRISTCD (7: 1-28).

1. We dən we Məlchizidek bin Difren en I bin Supirə (vs.1-25); (a) Məlchizidek əl tu na di kiŋ en prist (na tru fə Krays bak, bət nəto fə Erən) (vs.12); (b) In prist wok nəto from in gret gret granpa, en bikəs i nə get əni rikodə we i bigin fə de ə di end fə layf, i 'de bi prist əltem' lək se, (na tru fə Krays bak, bət nəto fə Erən) (v.3); (c) I bin big pas Ebraam, i bin de bles am ('di wan we sməl, na di wan we bətə de bles am'), en i bin de get tən pat pan am, so dat, so fə se, Livay (na Ebraam in gret gret granpikin en papa fə Izrəl in prist dən) . pe tayt to am tru Ebraam, bikəs i bin stil de na di las wan in loins (vs.4-10).

2. I nə pafəkt fə di Livayt Prist we dən bin dən get di Lə (fə Mozis)

(vs.11-14):

(a) Dən si am se dən nid ɔda prist we de fala di ɔda we aw Erən bin de (v.11); Dən si am we dən chenj di lə, fə alaw prist fə rayz from Juda trayb, we Mozis nə tək natin bət prist dən (vs.12-14).

3. Di Wan we Krays in Prist wok pas əl afta di ɔda we Məlchizidek bin get (vs.15-28): (a) Dən mek am, nəto afta di lə we de na wan kəmand we de na bədi, bət dən mek am afta di pawa we wan layf we nə get end (akatalutou, we nə go pwəl) get (vs.1517); (b) Brəd in bətə op pas di lə we dən bin dən anul we dən bin dən gi, we wi de yuz fə kam nia Gəd (vs.1819); (c) Dən mek am wit swə we di Livayt prist dən nə bin de du am, en Jizəs as Prist bin bi 'di pəsin we go mek di agriment we bətə pas am' (vs.20-22); (d) I de gi prist wok we nə de chenj, so dat di Prist afta di nyu ɔda go sev te di wan dən we de kam nia Gəd tru am, we di Livayt prist dən nə bin ebul, bikəs dənsef day bin ambəg dən fə kontinyu (vs.2325); (e) Pruv en sho bay Krays in yon klin en nə get dəti abit en di pafəkt we in wan ɔfrin fə di sin dən na di wəl pafəkt (vs.2628).

VI. SUPERIORITY OF THE SON IN HIGH-

PRIESTLY MINISTRY

(WIT IMAGERI WE DƏN BƏR FƏ RITUAL ƏF DI GREAT DE FƏ ATONEMENT) (8: 1-18).

1. Insay wan Tənta we pas əl (we de na evin) (8: 1-5).

2. Ənda Nyu en Bətə Kəvinant (8: 6-13).

3. Elaborations on the Foregoing (9:1-28): (a) Nature en limiteshon fə di fəs agriment en in ɔdinans dən (9:110); (b) Big big sakrifays we go wok fayn ənda di Nyu Kəvinant (9: 11-14); (c) Krays, nəto Mozis, di Midulman fə di Nyu Kəvinant (9: 1522); (d) Krays insef, nəto animal, di pafəkt sakrifays ənda di Nyu Kəvinant (9: 23-28).

4. Rial (Antitype) Now Versus Shadow (Type) Bifo (10: 1-18): (a) Livayt sistem (ɔnda Mozis in lɔ) bin get wan shado nɔmɔ fɔ gud tin dən we get fɔ kam, en nɔ bin ful-ɔp fɔ wok (vs.1- 4); (b) Krays, di las sakrifays, ripresent di suprəm rialiti we dən bin dən sho, en di sakrifays fɔ insəf na kɔmplit ɔfifishin (vs.5-18).

VII. HORTATORY AND PRACTICAL SEKSHON WE DE BAYS PAN WETIN WI GO BIFO (10: 19 - 13: 17).

1. Enkorej di Klose to Gəd Tru Krays en Nɔ Apɔstayt (10: 19-39): (a) Draw nia wit tru at wit ful fet (vs.19-22); (b) Hol di kɔnfeshon fɔ wi fet (v.23); (c) Una tink bɔt unasef fɔ mek una lək unasef en du gud wok, una nɔ fɔ ləf fɔ gedə togəda (vs.24-25); (d) If wi 'sin bay wilful afta wi dən no di trut,' wi go get fɔ tru Gəd in blesin (vas 26-31); (e) Bɔt məmba yu fɔs təm, afta yu dən get layt, aw yu bin de sɔfa en sakrifays, en si se yu nɔ go lɔs yu blesin fɔ pe, kontinyu fɔ biliv pan yu fet fɔ sev di sol pas fɔ shrink bak fɔ day (vs. 32-39).

2. Di Fet we di Hiro dən we bin De trade bin get, bin ol as egzampul fɔ falamakata (11: 1-40); (a) Di kayn we aw pɔsin get fet (vs.1-3); (b)

Egzampul dən fɔ pipul dən we bin de bifo di wata we bin de rɔn: Ebəl (v.4), Inɔk (v.56), Noa (v.7), (c) Fet we Ebraam, Ayzak, Jekɔb, Sera, en Josef get (v.8-22); (d) Fet we Mozis en di Izrelayt dən get, bak fɔ Reab (vs.23-31); (e) ɔda egzampul dən bɔt fet (vs. 3240).

3. Di Egzampul fɔ Jizɔs (12: 1-3): (a) We wi de rawnd witnes dən lək di wan dən we wi dən tɔk bɔt, le wi rɔn wit peshənt (hypomones, stedi, peshənt) di res we dən dən put bifo wi (v.1); (b) Du am luk (aphorontes, luk away) to Jizɔs, di pɔsin we rayt (archegon, chif lida, payɔnia) en we mek wi fet pafekt, fɔ mek una nɔ taya, fɔ taya na una sol (vs.2-3); (c) di problem en problem dən we kin apin na di Kristian layf, dən kin mek wi du gud to am as disiplin fɔ mol wi abit dən (vs.4-11).

4. Fɔ Enkorej Mo Fɔ Bia (12: 12-29); (a) Bays pan di tin dən we wi dən tɔk bɔt (vs.12-17); (b) BAYS PAN

DI TREMENDOUS SUPERIORITY WE WI EKSPIRIENS Fɔ KAM TO GƏD NA MAWNT ZAYCN NA DI JEREZELƏM WE
DE NA ƏVEN TRƏS KRAIS ɔVA DƏN WE WI KAM TO GƏD NA MAWNT SINAI NA DI WƏL ɔNDA

MOSES (vs.18-29).

5. Enkorejmənt fɔ di Duti dən we Kristian Layf fɔ Du (13: 117); (a) Səshial duti dəm -- brədaship lɔv, ɔspitul, məmba di wan dəm we dən dən tay, mared we dən ol fɔ ɔnɔ en avɔyd fɔ du mami en dadi biznes di we aw Gəd nɔ want, fridɔm frɔm di lɔv fɔ məni, satisfay wit wetin wi get (vs.1-6); (b) Rilijən Duti -- Məmba di fɔs lida dən (i go bi se naw i dən day) en falamakata dən fet (bikɔs Jizɔs na di sem ɔltəm en dən de əkspəkt wi wetin i bin de əkspəkt frɔm dən), avɔyd fɔ ker am go wit difren en strenj tichin dən, fɔ mek dən establish am wit gris (tru Krays, pan ɔl we i de briŋ badnem) en nəto wit Ju ritualism, bay Krays de gi prez to Gəd ɔltəm, du gud en sheb wetin yu get, obe di wan dən we get di rul oba una (tois hegoumenois humon, di wan dən we de bifo pan una) -- una lida dən we de naw (vs.7-17).

VIII. EPISTOLARI KÖNKLUSHON (13: 18-25).

1. Rikwest bay Rayta -- fɔ prea fɔ di wan dən we de rid, so dat i go kam bak to dən kwik kwik wan (vs.18-19).

2. Benedikshon (vs.20-21).

3. Pɔsin in Məsej dən (vs.22-23): (a) Enkorejmənt fɔ 'bia wit di wəd fɔ enkorej' we di pɔsin we rayt dis buk jɔs rayt (v.22); (b) Infɔmeshon se 'dən dən fri wi brəda Timoti,' wit di pɔsin we rayt di buk we sho se i op fɔ si dən wit am jisnɔ (v.23); (c) Rikwes mek di wan dən we de rid salut dən lida dən, en ɔl di oli wan dən -- we dən tink se na fɔ am (v.24a); (d) Di wan dən we kɔmət (apo, frɔm, ɔ we kɔmət) Itali (we dən tink se de wit di pɔsin we rayt am) de salut di wan dən we de rid (v.24b).

4. Faynal Bəndikshən (v.25).

A ng

e

l s -

H

i

s

M

in

is

ter

s

C

hap

ta

1

:

7

(

F

r om P

s a

I

m 1

0

4

:

4

)

Translations:

Sam 104:4 'Udat de mek in enjel dən spirit, In minista dən bi faya faya' -- wit 'savant dən' as ɔda ridin fō 'enjel dən' (NKJ V).

'Udat de mek briz bi in məsenja; Flames of faya in minista' -- wit 'in enjel dən de wind' as ɔda ridin fō 'wind in məsenja dən' (American Standard Version).

Di Ibru Pipul Dən 1: 7: 'En bōt di enjel dən, I se: 'Udat de mek in enjel dən spirit ən in savant dən bi faya faya' (New King James Version).

'En bōt di enjel dən i se, Udat de mek in enjel dən briz, Ən in minista bi faya we de bən' (American Standard Version).

Paraphrases ən/ɔ Kəment: Jems Maknayt, Di Aposul Ləta dən: 'Udat mek In enjel dən bi spiritual tin dən, ən in minista dən bi faya; -- dat min se di big tin we dən tōk bōt enjel na, dən na pipul dən we nō get bədi, we de sav Gəd wit di bəst wok.'

Neil R. Lightfoot, Jesus Christ Today: 'Bōt ɔda translet fō di Ibru [fō Sam 1: 4: 4 insay di American Standard Version] pəsibul we, instead fō mek briz In məsenja dən de mek In məsenja dən (ɔ angul dən) briz. Dis na di transleshōn fō di Septwajint, we di pəsin we rayt [Di Ibru Pipul Dən] dən fala, we sho se Gəd ebul fō du ənitin wit enjel dən ənitin we i want. I kin chenj dən to briz ɔ to faya we de bən. Enjel dən, we dən ay pas ɔl, na jəs savant dən. Dən nō get ənitin fō du wit dən yon lō ɔ rul.* Dən nō de gi ɔda lō, dən de obe dən.'

* Dən nō get ənitin fō du wit dənsef pas fō obe ɔ nō obe Gəd, lək aw i kin bi to Kristian dən. Bōt dən kin sin, ən səm kin sin (Pita In Səken Ləta 2: 4; Jud 6). -- CNW

Cambridge Baybul Kəment: 'Kəteshōn:

Sam.104:4. Fōs, na bin tōk bōt Gəd: 'Di wan we de mek briz bi in enjel [dat na məsenja], ən faya faya faya in savant dən [minista]' (CT). Wi rayta invayt di minin -- səntəm i de fala di pəsin we rayt Səken Esdras 8: 22, we de du di sem tin -- so dat i min se di enjel dən de du Gəd in wok dən na di wəl we Gəd mek. Dən na Gəd in savant dən.'

Tyndale New Testament Commentaries: 'Di transleshōn fō di Ibru [fō Sam 104: 4] kin bi 'Gəd de mek briz bi in məsenja, ən faya de mek faya bi in savant.' Di LXX, we di pəsin we rayt am de fala get 'I de mek In enjel dən briz, ən In savant dən bi faya we de bən.' . . . Səm pipul dən dən tōk se bəku təm Gəd kin wer di enjel dən 'di klos we de chenj chenj,' lək se i kin chenj dən to briz ən faya. I bətē fō tek enjel dən as Gəd in məsenja dən we wer Gəd in pawa fō du wetin i want na di say we Gəd de. Fō mek dən ebul fō du dis, dən alaw dən fō wok togəda wit di big big briz ən faya we de bən lək aw dən bin du na Mawnt Saynay. Bōt, iləksef dən savis imptənt, ən iləksef i pafəkt fō du am, dən stil na Gəd in məsenja ən savant dən. Di Pikin, difrən frōm dat, di Papa nō de kəl am məsenja bōt as Gəd, we de sidəm na tron we go de sote go, ən as di Wan we de rul, we de rul in kiŋdəm wit rayt.'

AT Robertson, Word Pictures in the New Testament: 'Luneman se di Ibru we de ya nō translet di rayt we ən i min se Gəd de mek di briz bi in məsenja (nōto enjel) ən faya we de bən in savant dən. Dat na ɔl tru [dat i de du dat], bōt nōto dat na di pəynt fō dis vas. Səntənde, pipul dən we de prich kin tan lək big big briz ɔ faya.'

NOTE: Insay di figa we dən kəl mətafə, dən nō de tōk bōt di kəmpiašhōn bay 'as' ɔ 'lək,' bōt as rial tin, lək aw di pəsin we rayt di poem tōk se, 'Mi lōv na red, red ros,' ɔ insay Ibru 12: 29, 'Wi Gəd na faya we de bən.' I tan lək se Rəbətsan de tinap fō Di Ibru Pipul Dən 1: 7 as səntin we de sho se i tan lək səntin.

Preacher's Homiletic Commentary: 'Di pawa we di pasej get de insay di klia we aw i de prizent di tink bōt di Wan we de ɔp pas ɔlman we enjel dən de sav we 'at in bidding spid,' nō taya lək briz, subtil lək faya.' (Infakt, wan ɔda ripreshōn fō di vas as mətafərik.)

Eksplozitō in Grik Testament: 'Di pōsin we rayt [di Ibru Pipul Dēn] gri wit di LXX transleshōn [fō Sam 104: 4] en i de sav in rizin fō sho se di kwaliti wok we enjel dēn de du na savis, en se dēn fōm en aw dēn luk dipen pan wetin Gōd want. Dis na bin di we aw di Ju pipul dēn bin de tink naw.'

R. Milligan, Epistle to the Hebrews: 'Bōt wetin di wōd pneumata min insay di fōs kloz? Yu tink se i min spirit dēn, lēk aw i de insay wi Kōmōn Veshōn [King James Version], o i min briz, lēk aw sōm pipul dēn dōn tōk? Dis fō bi bay di say we di vas de, we i klia se nōto fō put di enjel dēn dōj, bōt fō es di enjel dēn op as fa as i pōsibul, wit di we aw dēn de tink fō mek di Pikin ay pasmak we yu kōmpia am.'

'So, fō se Gōd de mek in enjel dēn strōng lēk di briz en big big briz we nō go ebul fō stōp, go gri fayn fayn wan wit di we aw di Aposul bin mek; en bak wit di skōp en kōnstrōkshōn fō di nēks kloz we dēn kōmpia Gōd in ministā dēn, nōto jōs wit faya, bōt wit faya we de bōn. [Dis go bi fō ɔndastand di pat as mētafōrik. – CNW] Bōt insay dis kes, pan oī we dēn bin fō dōn yuz di wōd ruach insay di Ibru [en bin de], i go mōs bi se na di Grik anemos bin fō dōn translet am, lēk na Eks.10: 13, 19; 14: 21, en ɔda tin dēn, en nōto bay nyuma, di minin we i min naw insay oī tu di klas en oli buk dēn, na briz o spirit. Na smol tēm nōmō, if i de, i min big big briz o big big briz, pas nōmō we dēn yuz am fō egzampul, lēk Eks.15.8, 10, fō Jiova in briz.

'So, we go gri wit di konteks en di we aw dēn de yuz am ɔlsay na di wōl, na di wōd spirit as dēn gi am na wi Inglis̄h Veshōn. Insay di wan ol Baybul, bōku tēm di wōd spirit kin tinap agens di wōd bōdi; dēn kin yuz di las wan fō sho enitin we wik, we nō get bēte trēnk, we nō fayn, en we kin rōtin; en di fōs wan, di sem we, fō wetin strōng, klin, en we nō de rōtin. ... So, no ɔda we nō de we di pōsin we rayt wi nō go ebul fō es di enjel dēn op fayn fayn wan we i de tink bōt in Ibru brōda dēn pas fō kōl dēn spirit; dat na, pipul dēn we 'we get trēnk pas ɔlman,' en we dōn pul oī di wiked tin dēn, dōti tin dēn, en tin dēn we nō pafēkt na dēn bōdi.'

'Dis, tu, kōrēkt fayn wit di istri bōt dēn klin selestial intēlijens ya, so fa as dēn gi am insay di Oli Skripchō dēn. Dēn dōn de wok as Gōd in ministā dēn ɔltēm (leitourgoi), we bōku tēm Jiova in enimi dēn kin melt lēk waks o stik bifo faya. Dis pruv en sho bōku tin bay we dēn pul Sōdōm en Gōmōra (Jēn. Xix.1-26); di pwel pwel we dēn pwel di Ijipshian dēn fōs bōy pikin dēn (Eks.xii,29,30); di pōnishment we dēn bin de pōnish di Izrelayt dēn ɔnda Devid (2 Sam.xxiv.15-17); di kōnfyushōn we di sojaman dēn we bin de fet Benhadad Kij na Siria bin get (Sēken Kij dēn vi.8-23); en dēn bin pul di ami fō Sēnakerib (Sēken Kij xix.35).' Fō dōn:

Di wan we de rid kin si se Di Ibru Pipul Dēn 1: 7 de sho se problem de wit transleshōn. Dēn sho am insay di difrēns bitwin di teks dēn we de na di Nyu King Jems Veshōn (en di ol KJV) en di American Standard Version, en bay we dēn de rid dēn ɔltēm na dēn margin. I chif wan get fō du, bōt, wit if dēn fō translet nyumēta as 'spirit' o 'wind'.

If dēn translet am 'wind,' den oī tu di 'wind' en 'faya' na dēn go ɔndastand mo as mētafōrik, as wan gud nōmō fō kōmentatō dēn se. If dēn translet am

'spirits,' lēk aw di King James Versions translet am, 'faya' stil go mōs ɔndastand am lēk mētafōs.

Macknight en Milligan gri, en dem tu gri wit di King James en New King James tekstual rendering. Bōt Milligan tek pen fō agyu fō lōng tēm fō sōpot da rendishōn de, en mek wetin to dis rayta na kes we go mek pōsin biliv.

Dat na di rizin fō di wōd dēn we II, I, (c) insay in autlayn fō Ibru dēn lēk dis: 'Gōd de mek in enjel dēn spirit (nōto bōdi), en in ministā dēn (di enjel dēn) bi faya faya (i kin bi se Gōd na faya we de bōn, 12: 29)' -- dat min se, na mētafōrik.

Wōl fō Kam

C hap

ter

2

:

5

,

9

1. DI IBRU 2: 5 : 'I nō bin put di enjel dēn ḷonda di wōl we get fō kam, we wi de tōk bōt.'

Insay wi kōmōn Inglish veshōn dēn fō di Nyu

Testament, 4 difren wōd dēn de we dēn translet 'wōl' (aion, ej, 38 tēm; ge, wōl, 1 tēm; kosmos, we kin tōk bōt di yunivas, 186 tēm; en oikoumene, we de tōk bōt di wōl we pōsin kin liv o we pipul dēn kin liv, 14 tēm). Di las wan na di wōd fō 'wōl' na di tēks we de ɔp. I apin insay di Nyu Testament 15 tēm, we dēn translet as 'wōl' na Mat; 24: 14; Lyuk 2: 1; 4: 5; Di Apc̄sul Dēn Wok [Akt] 11: 28; 17: 6,31; 19: 27; 24: 5; Rom 10: 18; Ibru. 1: 6 (we de ɔp); 2: 5; Rev.3: 10; 12: 9; 16: 14, en translet am na 'di wōl' insay Lk. 21: 26.

Wit di pōsibul eksēpshōn fō 'di wōl we get fō kam' insay di tēks we de ɔp, ol di rēfrens dēn na fō wi wōl naw o, fō tōk bōt am, pipul dēn we de de, as yu kin si if yu chēk ēni pat. Bōt di wan dēn we de kōment o gri wit ɔltin bōt wetin 'di wōl we get fō kam' min (ten oikoumen ten mellousan, di wōl we pipul dēn de kam, 2: 5), we nōto di sem wōd insay Griek wit 'di wōl we get fō kam'. insay 6: 5 (mellontos aionos, wan ej we de kam). Notis di tin dēn we de dōj ya:

1. Di Kembrij Baybul Kōment: 'di wōl we get fō kam: di wōl we de na əvin, we wi kin se na di tim fō di wan ol lēta.'

2. B. W. Jōnsin, Pipul dēn Nyu Testament wit Notis dēn: 'Literally, 'di wōl we pipul dēn go de liv tumara bambay.' Di Ju pipul dēn bin kōl di Ju pipul dēn tēm 'di wōl we wi de naw.' Wan dispēns we go fala am go bi di wōl we get fō kam.' Di tin we dēn de tōk bōt na di tēm we di gospel dēn go kam tumara bambay pas di wōl we go de sote go.'

PERSONAL OBSERVATIONS: Ilēksēf di tin we Jōnsin tōk kōrek̄t o nō kōrek̄t, di rizin we mek i rich am nō kōrek̄t. I kin kōrek̄t o i nō go kōrek̄t we i tōk bōt Mat.12: 32, 'nōto na dis wōl, o insay di wan we get fō kam' (oute en touto to aioni oute en mellonti), we dēn tōk we Krays bin stil de alayv en bifo di Di Ju pipul dēn tēm bin dōn dōn. Bōt insay Efi. 1: 21, we dēn rayt afta di Ju pipul dēn dōn dōn en di gospel tēm dōn ɔlredi kam afta am, 'nōto na dis wōl nōmō, bōt insay di wōl we get fō kam' (ou monon en to aioni touto alla kai en to mellonti), i klia se i nō min jōs insay di Kristian tēm we de naw na di wōl bōt i min bak insay di tēm we go de sote go we go fala.

En Jizōs inseg (Mak 10: 30; Lyuk 18: 30), bifo di Ju pipul dēn tēm dōn, i bin prōmis in ap̄c̄sul dēn sōm blesin dēn 'naw insay dis tēm.' . . . en insay di wōl we go kam layf we go de sote go' (nun en to kairo. . . kai en to aioni to erchomeno zoen aionion) -- i klia se i de tōk bōt blesin dēn we dēn go get na di wōl en layf we go de sote go na di wōl we go de sote go.

Pal dat, insay Lk.20: 34-36 Jizōs bin se: 'Di pikin dēn na dis wōl (ainos touto, dis ej) de mared, en dēn de gi dēn fō mared, bōt di wan dēn we dēn tink se fit fō rich da wōl de (ainos ekainou, da ej de), en di layf bak frōm di day, dēn nō go mared, en dēn nō go gi dēn fō mared, bikōs dēn nō go ebūl fō day igen: bikōs dēn dēn ikwal to di enjel dēn; en dēn na Gōd in pikin dēn, dēn na di wan dēn we go get layf bak.' I klia se dis nō get fō tōk bōt di Ju pipul dēn tēm as 'dis wōl' en di Kristian tēm we bin de na di wōl as 'da wōl de.'

So i go tan lək se di kənklushon we Jənsin tək, iləksef i kərəkt o nə kərəkt, nə səpət am fayn fayn wan bay in premis.)

3. Thomas Hewitt, Tyndale Commentaries: 'Səm dən əndastand di wəl we get fə kam, he oikoumene he mellousa, as i get di sem minin we de na di vas, 'Bət pan ɔl dat wi, akədin to in prəmis, de luk fə nyu əvin en nyu wəl, usay i de fə du wetin rayt' (2 Pit.3: 13). Insay 6: 5 di wəd apin bak, bət insted of oikoumene (di wəl we pipul dən de) dən yuz aion (ej). Di wəd go məs get di sem brayt minin we 'na di ənd fə dən de ya' (1: 2, RV). Dən wəd ya lək dis get bəku minin, we de insay di wan ol wok we Gəd de du fə mek mətalman sev. Calvin bin tək se 'di wəl we get fə kam nəto di wan we wi op fə afta di layf bak, bət na di wan we begin we Krays in Kinqdəm begin, bət i nə get wan dawt se i go get in ful akəmplit insay wi las fridəm.' Ilək us minin we dən yuz fə di wəd, dən nə put am ənda enjel dən; i jəs tək se di nyu əda nə go de ənda Krays, mətalman Pikin.'

4. Jems Maknayt, Apəsul Ləta dən: 'Dən kəl di gospel dispəns ainos milloutos, di ej we get fə kam, Ibru.6: 5, bət nə eva oikoumene millousan, di wəl we pəsin go ebul fə liv fə kam. Di wəd, if a nə mistek, min di kəntri we de na əvin we dən prəmis Ebraam en in spiritual pikin. So, as oikoumene, di wəl, Lk.2: 1, en ədasay, bay wan əspitul figa, de sho di pipul dən we de na di wəl, di wəd oikoumene millousan kin rili min di pipul dən we de na di wəl we get fə kam, we dən kəl [in] Ibru.1:14 'Di wan dən we go get sev.'

5. Robert Milligan, Epistle to the Hebrews: ' Di wəl we get fə kam (he oikoumene he mellousa) min, nəto di ej we de kam (ho aion ho mellon) lək aw i de na Mat.12:39, en əda wan dən, bət di wəl we pəsin kin liv ənda di rul en govment fə di Məsaya (ch.1: 6). Na di wəl we wi de liv insay naw; en we, we i go dən klin frəm sin [we wi tək mo bət am], di wan dən we dən dən fri go liv sote go. Fə mətalman, na in fəs mek am (Jən.1: 28-31); en na mətalman in yon, Jiova in lə we nə de chenj, i stil get am.'

PERSONAL OBSERVATIONS: Milligan in kəment mek di pipul dən na di wəl fə embras əl tu di presen en fiuja wəl (ej) ənda di rul we di Məsaya de rul, en i tan lək se i get bəku tin fə kəment am.

Di təm go kam we di fəs əvin en di fəs wəl (di wəl wit di ples we de rawnd am we dən kəl əvin, we dən kin kəl bak əvin) go pas bət nyu əvin en nyu wəl go tek in ples as kontinyu, usay rayt de liv (2 Pit .3:1213; əvin frəm Gəd (Rev.21: 10-11), usay di wan dən we dən rayt dən nem na di Ship in buk we get layf (Rev.21: 24-27) de de.

Pan pan dat, frəm we i get layf bak en go əp na əvin, Krays dən get əl di pawa na əvin en na di wəl (Mat.28: 19), en i go rul əl tu te dən put əl di ənimi dən ənda in fut (Di Apəsul Dən Wok [Akt] 2: 33-35), di las wan we go bi day, en we dən dənawite wit am (luk Rev.20: 13-14) en di ənd fə di wəl we wi de naw, i go gi di kinqdəm to di Papa, we de ənda am (1 Kər.15: 20-28) -- i klia se, bət, pan ɔl we i de ənda am, i bi kə-rijənt sote go en sote go (luk Ibru.1:8; Ayz.9:6-7; Dan 2: 44 en Rev.22: 1-5). Notis: If dən fə insist se di fəs tri pan dən pat ya nə min se dən go de sote go, fə tru Rev. Jerusəlem we de na əvin' (Ibr.12: 22) kam na di 'nyu wəl' (Rev.21: 12, 10) -- əvin en di wəl bi wan, lək se na so i bi.

II. DI IBRU 2: 9: '(a) Bət wi de si di wan we dən dən mek sməl pas di enjel dən, Jizəs, - (b) bikəs əf di səfa we day səfa we dən krawn wit glori en əno, -- (c) dat bay Gəd in spəshal gudnəs i fə test day fə əlman.'

Dis kayn (frəm di ASV) de nia wan literal rəndrin fə di ərijinal as pəsibul, en fə ripresent en aylayt di ərijinal gramatik wan wi dən introduks in tri men komponent dən wit (a), (b), en (c) en separət dən bay desh dən.

Dat mek i klia se (b) en (c) get ikwal rilayshon to (a), en dən kin pul eni wan pan (b) ə (c) we dən nə du vayləns to di gramatik strəkchə na di sentəns. Bət stil fə du dat nə go se əl di pəsin we rayt dis buk want fə mek pipul dən kəle. I semweso, i kin bi klia se (b) i get fə du wit di v.8 we de bifə dis təm, en (c) i get fə du wit di v.10-18 we de kam biən; en dis go məs bi se na in mek di əda we aw dən tək bət am we difrən frəm di əda we aw dən tək am.

Difren transleshon dən dən tray fə mek di tink komyunikeshon bətə bay we dən de paraphrase, səm to big digri pas əda wan dən -- bət nəto we dən nə blur to səm mak di presis tink konekshon dən we wi jəs tək bət. Dən gi di əgzampul dən we de kam biən ya, wit di digri dən we de go əp fə paraphrase, ən di wan we de rid go jəj if dən prezənt wan əl improvement fə am, ən əməcs.

NIV: 'Bət wi de si Jizəs we dən mek sməl pas di enjəl dən, naw dən dən krawn am wit glori ən ənə bikəs i səfa day, so dat Gəd in spəshal gudnəs i go test day fə əlman.'

NAB: 'Bət wi de si Jizəs krawn wit glori ən ənə bikəs i səfa day: Jizəs, we dən mek sməl təm sməl pas di enjəl dən, so dat tru Gəd in spəshal wil, i go test day fə əlman.'

Barclay: 'Wetin wi de si na Jizəs.' Fə shət təm, dən mek am sməl pas di enjəl dən. Bət naw wi de si se dən dən krawn am wit glori ən ənə, bikəs əf di day we i səfa, bikəs na Gəd bin want fə mek Jizəs day fə əlman.'

Phillips: 'Wetin wi rili de si na Jizəs, afta dən dən mek am sməl pas di enjəl dən fə səm təm (ən so i go səbjəkt pen ən day), fə mek i go, bay Gəd in spəshal gudnəs, test day fə əlman, we dən dən krawn naw wit glori ən ənə.' (Phillips de du fayn fayn wok fə arenj bak akədin to di əda we aw i apin, bət we i du dat, i de blur di presis tink konekshon dən we wi dən tək bət əp.)

Wəd ... Dividing Soul & Spirit

C hap

ter

4

:

1

2

-

1

3

Teks (ASV): '12. Bikəs Gəd in wəd get layf, i de wok, i shap pas əni səd we get tu ed, ən i de chuk ivin te i sheb di sol ən spirit, di jöyn ən di məro, ən i kin no kwik kwik wan wetin pəsin de tink ən wetin i want fə du na in at. 13. Ən no krichə nə de we nə de sho na in yay, bət əltin de neked ən dən de opin am bifə di wan we wi get fə du wit in yay.'

Dis vas dəm na di klimaks fə wan kwik ənkərejment fə Kristian dəm, ənda Krays, fə nə mek di mistek we Izrəl bin dən mek ənda Mozis, ən bay we dən nə obe Gəd in wəd, dən ləs di op ən prəmis fə go insay Kenan wit in rest frəm Ijipshian slev ən di tranga we dən bin de travul na di wildanəs, we na bin əgzampul fə di əda wan dən we bin de na di Kenan we de na əvin fə ol Gəd in fetful pikin dən -- we di Sabat we dən bin de gi to Izrəl dən we na bədi əvri wik, na bin əgzampul bak.

Vas 12 de tək bət di səbjəktiv infləns we Gəd in wəd get wit rəfrəns to wi at if wi alaw am fə akses ən əpreshon di rayt we. Vas 13 de tək bət wan kəmparabl əbjəktiv wok we di pat pan Gəd inəf de du wit rəfrəns to wisəf -- we fə bi wan strəng motiveshon fə alaw in wəd fə ol pawa na wi layf.

1. 'Na Gōd in wōd.' Na ya i klia se di wōd de tōk bōt Gōd in wōd as dēn tōk am tru prōfet dēn (1: 1).

Enjēl dēn (2: 2), en in Pīkin (1: 2; 2: 3), en nōto to Krays as di Wōd we tan lēk mōtalman, lēk aw i de na Rev.19: 13 (cf. Jno.1:1,14; 2: Jno.1). Bōt di introdukshōn wōd 'fō' mek in patikyula aplikeshōn gēt fō du wit di 'Sabat rēst fō Gōd in pipul dēn' (4: 4), en mō bōt udat kin go cō nō go insay de, as dēn tōk am tru Mozis (3: 5) en Devid (4: 7) en na ya tru Krays in inspekshōn tōkman, we rayt di Lēta to di Ibru Pipul Dēn (3: 7 - 4: 11), en wi nō get wan dawt tru cōda pipul dēn we de tōk fō am bak (luk 4: 1-2, 11).

2. 'Liv, en aktif.' Dat min se, Gōd in wōd de wok en i de tay en i de wok -- lēk aw i de tide cōnda en tru Krays lēk aw i bin de trade -- en pan sōm tin dēn ivin mō (luk 2: 1-4; 10: 26-31).

Krays na di midulman fō wan bētē agriment, wit bētē prōmis, pas di ol agriment wit bōdi Izrel, we Mozis na bin di midulman fō (8: 6). Wail Gōd gi bōdi Izrel di de we mek sēvin, in de fō rēst frōm di krieshōn, as wik Sabat, na bin 'shado' fō sōntin we bētē yet we go kam tru Krays (Kōl.2: 16; kōmpia Ibru.8: 4-5 9:11;

Di wik Sabat nō de tay Kristian dēn -- bikōs di agriment we se dēn fō kip am, dēn bin pul am we Krays day ('I de pul di fōs wan, so dat i go mek di sēkōn wan,' 10: 9), en di Sabat we dēn bin de kip əvri wik bin de nō bin tel dēn cōnda di nyu agriment we Krays de midul.

As wi bin dōn tōk, i bin bi 'shado' fō sōntin we bētē fō kam tru Krays -- shado fō di Sabat rēst we de lēf fō Gōd in pipul dēn (4: 6) - bētē rēst fō di fetful pipul dēn we na bōdi Izrel we bin de trade past en bak di spiritual Izrel dēn we bin de insay dis las dez. I go kam insay we wi rēst frōm wi wok na di wōl lēk aw Gōd rēst frōm in wok fō mek di əvin en di wōl en di pipul dēn we de de (Ibru 4: 9-11; kōmpia Rev.14: 13).

En na fō di wan dēn we 'we de obe' di 'layv, en aktif' wōd fō Gōd fō cōl di tēm dēn we de na dis wōl, bōt nōto fō di wan dēn we 'nō obe eni tēm.

3. 'Shap pas eni sōd we get tu ed' -- di kayn we we de go insay pas ol. Insay Efi. 6: 17 , dēn kōl Gōd in wōd 'di Spirit in sōd,' we dēn kin yuz fō fet wō wit Gōd biznes. Bōt dēn tink bōt Gōd in wōd ya, we i kam pan di we aw i ebul fō go insay en sho di tin dēn we de insay ənibōdi.

4. 'Percing ivin to di divayd fō sol en spirit, fō jōyn en marrow.'

Bōku tēm dēn kin yuz 'sol' en 'spirit' fō chenj fō di 'man we de insay' versus di 'man we de na do' (2 Kōr.4: 16). Bōt we dēn difren frōm dēnsēf, 'sol' (psuche) get rēfrens to fizik animashōn we mōtalman gēt in kōmōn wit di animal krieshōn, en 'spirit' (pneuma) de tōk bōt da pat de pan mōtalman we dēn mek lēk Gōd, . we de mek mōtalman tan lēk Gōd di we aw di animal dēn nō tan lēk.

'Joint' na dēn mōst usay di bon dēm so fit en jōdyn tōgeda fō mek i izi fō muv in rilayshōn to dēn wan dēm. En dēn bin yuz 'mēro' fō sho di dip we di sol de, lēk aw Yuripidis bin yuz insay di 5th sentinari bifo Krays, insay Hippolytus 225, 'fō mek padi biznes we nō get wanwōd, en nōto to di dip maro na di sol' (Vincent, Word Studies in the Nyu Testament).

So, di frāyz we de ɔp na fichural ekspreshōn fō di dip tin dēn we de insay mōtalman, we Gōd in wōd en in pat dēn we dēn layt opin lēk se i de go insay, fō introspekshōn -- nōto fō se i de separat di 'sol' frōm di 'spirit'. ɔ di 'jōdyn dēm' frōm di 'mōdro' -- bōt se i de go insay di 'divayd' fō ɔ dēn pat dēm, fō fōm fō fōm.

5. 'Kwik kwik wan fō no wetin di at de tink en wetin i want fō du.' Dis de sho en difayn wetin wi dōn tōk bōt mō en mō, pas nōmō i tan lēk se 'kwik fō no' nō de du jōstis to di wōd adjektif, kritikos, insay di Grik tēks, we min se pōsin sabi cō ebul fō no cō joj. (Wi Inglīsh wōd 'kritik' kōmōt frōm am.)

'Di wod de ker di tink bot fo sheb. From krinein to divayd o separet, we de ron insay di sens fo joj, di ospital minin na di NT, jojmēnt we involv fo sif en analayz pruf. Insay Kritikos di aydyen bot diskrimineshon en jojmēnt de blend.' (Vincent, Word Studies.) Wit di rayt akses to wan opareshon insaid di man hat, di wod of God lay bare to di individual imsef di charakta no bi onli of in kondukt bot tu fo 'di tinkin en intents of di hat' -- in Own at.

'Apat from dat, dis (kai), di inwod opreshon fo di wod de fen in kompin insay di soch, inevitable inkwizishon fo God insef we wi fo du' (Marcus Dodds, in in koment pan 'Ibru' insay di Expositor in Grik Testament). Dat adishanal fact de na di neks vas, as folo:

6. '13 we den bin de rayt. En no kricho no de we no de sho insef na in yay: bot oltin de neked en le am opin bifo di yay den we i get fo du' -- o we wi fo gi akon to.

Na dat, pan ol di oda tin den, God no ivin wi insay riakshon en di we aw wi de tink bot In Wod, ivin if wi ebul fo kip den sikrit from boku o ol wi kompin man den. En dis fo bi wan mos pawaful motiveshon fo gladi fo alaw am fo ol ful sway na wi layf, so dat wi no go foget di prospekt fo di Sabat rest we den promis to ol di pikin den we de obe God afta wi wok en layf na di wol don don.

doctrine of Baptisms

'baptized for the Dead'

c Hap

ter

6

:

2

Dis na fo tok bot wan kwestyon we den aks fo no if Chapta 6: 2 bin de fo inklud 'baptized for the dead' (.15: 29). Pan ol we den no bin don mek am fo da rizin de, i no fayn fo mek wi tok bot dat we get fo du wit am.

bikos V.30 introduz oda argument fo di sem sort (dat kontinyu tru v.32), o odasay, as som, kin ivin bi pat pan di sem argument, wi go gi ol tu togeda, pan ol we fo dayrekt mos pan wi Atenshon to V.29. Skripcho teks (ASV)

29 odasay wetin den go du we den baptayz fo di wan den we don day? If den no men di wan den we don day atol, wetin mek den baptayz den fo den? 30 Wetin mek wi kin tinap bak pan denja evri awa?

Dis na wetin den kol argument ad hominem -- dat na, to di man -- we de eksploz, insay dis kes, wan inkonsistens bitwin prektis en fakt if no layf no de fo di wan den we don day.

I mek am klia (1) se som pipul den somsay, if noto na Koint (we i go nia fo get fo bi fo mek wan ad hominem argument fo bi ifektiv agens mistek de), den bin de 'baptayz fo di wan den we don day,' emitin we dat min . ; (2) Dat di rayta tek fo grant se in rida den bin sabi da tru tin de; Don bak (3) se i no bin bi jōnaral proasis, bikos di wan den we de insay am, den bin don pik den as 'den', we tan lək se den de pul di rayta bak. Bot stil (4) den no de tok bot kondem, we tan lək se i strenj smol if i no rayt, en mo if na kes den bin de na Koint bikos di jeneral rizin fo di leta na fo korekt di we aw pipul den de biev, di we aw den de biev, en di tin den we den de tich na di Choch . de.

Wel Poi in orijinal rida den bin fo don ondastand di istri setin fo in argument without eni oda elaborashon pan in pat, wi tide no get da advantej de. en lək fo am, plus di fleksibiliti fo di wod we den translet 'fo' insay di

eksprešon 'fō di wan dēn we dōn day,' dōn spawn ɔlmost endles tiori dēn (bitwin 30 en 40), sōm klia wan lay, ɔda wan dēn de nia tenable, bōt nōbōdi nō de we de kōnkluz o kōmplit wan o kōmplit wan . Disisiv.

So di best we wi kin du tan lēk se na (1) fō notis di wan dēn we praktikal pas o fō wi tink bōt, wit eni komēt we tan lēk se de insay ɔda, en semweso (2) fō kōl atēnshōn to di yus dēn we di Grik wōd hupa de yuz, we dēn de translet bak we dēn translet bak, en translet 'fō' insay di eksprešon 'baptayz fō di day' -- we wi go du insay rivas ɔda.

In in literal sens hupa min ova o ɔp o biyōn. Bōt insay di Nyu Testament, en semweso insay di LXX, i kin apin nōmō insay no-literal sens.

Hōpa na di Nyu Testament

Hōpa get 160 tin dēn we apin na di Nyu Testament. Insay 134 pan dēn i kin apin wit wōd dēn na di genitiv kes, inklud wi tēks; en insay 104 dēn translet am 'fō' na di KJV; insay 12, 'fō'; in 8, 'fō' (wan) sake'; in 3, 'on (wan) bihaf; in 2, 'in (wan) stead'; in 5, Miscellaneous -- wan əvri wan pan dēn wan ya: 'On (wan) pat (Mk.9:40); 'kōnsens' (Rom.9:27); 'to' (2 Kōr.7: 7); 'insay di bikōs ɔf' (Fil. 1: 29a); 'By' (Sēken Tēs.2:1).

Hoper wit di accusative kes de apin 20 taims, translet 'above' 12 taims; 'Mō pas,' 3 tēm; 'Pan,' 2 tēm; 'Beyond,' wan tēm (Sēken Kōr.8:3); 'To' wan tēm (2 Kōr.12:13); 'Ova,' wan tēm (Efī.1:22).

Hoper as adverb de apin 6 taims, translet 'very chifest' 2 taims; 'Mō,' wan tēm (2 Kōr.11:23); 'I pas bōku bōku wan,' wan tēm (Efī.3:20b); 'I pas,' wan tēm (1 Tēs.3:10); 'Vēri rili,' wan tēm (1 Tēs.5:13).

Hoper wit di genitiv, as Arndt & Gingrich, Grik-Inglis leksiko na di Nyu Testament en ɔda fōs fōstēm Kristian litrechō dēn we dēn dōn difayn: (a). bikōs, fō bi bikōs ɔf, fō di sake ɔf pōsin o sōntin: (b). wit genitiv fō di tin, fō mek dēn ebul fō du ənitin we dēn de tink bōt fō am; (C) we de na di wōl. in di ples fō, instead ɔf, insay di nem fō. (Sōntende dis kin jōyn wit fō, fō di sake ɔf.); (d) we de na di wōl. fō sho di kōz o di rizin,* bikōs ɔf, fō di sake ɔf, fō; (E) Abov en biyōn na pōsibul insay Huper Tes Eudokias (Phil.2:13); (f) we de na di wōl. bōt, bōt (bōt ikwal to peri, en bōku tēm intachēn dēn na MSS).

Hoper with the accusative: In di sense of excelling, pas, ova en oba, biyōn, pas.

Hoper as an advab: mo (2 kos.11:23). (Luk di transleshōn dēn we de ɔp.)

* Thayer semweso: '4. di impelling o muv kōz; Na bikōs ɔf, fō di sake ɔf, eni pōsin o tin.'

Sēlekt intapritesōn dēn

1. Baptism of proksi pan bikōs ɔf pipul dēn we dōn day. 'Di onli tenable explenishan na dat der bin de bitwin sōm pan di Kristian dēm na Kōrint di prōsis fō baptayz wan living Kristian in di stej fō sōm kōnvōyt we bin dōn day bifō da sakramēt de bin dōn administret to am. Dis kayn tin we dēn bin de du bin de bitwin di Masōnayt dēn insay di sekōn sentinari [Masōn bin bōku lēk 144 afta Krays], en i bin stil de bifō pan wan sēkt we dēn kōl Cerintian [Cerinthus bin de go bifō lēk 100 afta Krays]. I klia se di aidia na bin se ənitin we go benefit frōm baptizim kin so bi vicariously sikuōr fō di Kristian we dōn day. St. Chrysostom [Day 407 AD] gi di diskripshōn we de kam biēn ya: -- 'Afta wan kateshumēn (dat na, wan we dēn pripia fō baptayz, bōt we nō rili baptayz) bin dōn day, dēn ayd wan man we de alayv ɔnda di bed we di pōsin we dōn day de; Dōn i kam na di bed we di man we dōn day bin de tōk to am, en i nō mek eni ansa, di ɔda wan ansa insay in ples, en so dēn baptayz di 'liv fō di wan dēn we dōn day.' I de du Sēnt Pōl da tēm de, bay wetin i de ya ya se, sankshōn di lay lay prōsis? Fō tru, nōto so. I tek tēm separat inseg frōm di Kōrintian dēn, we i adres insef wantēm wantēm, frōm di wan dēn we tek di kōstōm. I nō de yuz di fōs o sekōn pōsin igen; Na 'dēn' ɔlsay na dis vas. I nōto pruf to ɔda pipul dēn; Na jōs di argumentum ad hominem. Di wan dēn we de du dat, en we nō biliv se dēn go get layf bak, dēn nō gri fō tek dēnseg. Dis kōstōm kin gro ɔp bitwin

di Ju pipul dən we dən chenj, we bin dən yus to səntin we fiba dən yon fet. If wan Ju bin day we dən nō bin dən klin frōm səm seriməni we nō bin klin, səm pipul dən we bin de alayv bin get di ablushən we dən nid fō du pan dən [sic], en di wan dən we dən day bin so akontayn dən klin.' (Ellicott in kəment bōt di wan ol Baybul, let di 19t sətinari AD)

"If di dayman dən nō go rayz atōl, wetin dən go du we baptayz fō di wan dən we dən day?' (Ver.29) -- Wan inkwyiz we di

Corinthians nō get wan dawt se dən fil di ful fōs, bōt we na rather lost upon wi bikos wi nō no wetin i min.
we de na di wol. . .

'Di klia minin fō di wōd dən, bōt, i tan lēk se i de poynt to wan vikari baptizim, we wan padi we de alayv bin get baptizim as proksi fō pōsin we bin dən day we i nō baptayz. . . Dən, lēk naw, səntende i kin apin se we pōsin day, di tin dən we pipul dən we nō biliv bin de tink bōt bin rili tōn to di Kristian fet, bōt bifo dən ebul fō gi baptizim day, dən bin de kōt di Kristian we bin want fō mek dən baptayz. Baptism bin jōs de postpon te yōrō o ivin midul layf, dən pas am, so dat dən go was bōku bōku sin dən we dən baptayz, o we smōl pipul dən go stayn di sol afta am. Bōt natin nō bin apin, səm təm dən, di miskalkuleshən dən bin de apin səm təm, en wantəm wantəm day bin de tink se dən go baptayz fō long təm. Insay dən kayn kes ya, padi dən we dən day kōmot frōm kōrej frōm vicarious baptizim. Səmbodi we dən bin biliv se di fet we di pōsin we dən day bin get bin ansa fō am en dən bin baptayz am insay in ples.' (W. Robertson Nicoll, ed., di Expositor's Bible, early 20th century ad)

Notis: Aweva plausibul, wan big big supozishən de involv insay di kot dən we de ḡp. Patikule dem no sabi if leta i gro out fo im raitin, as plenti pipul biliv am. Di fleksibiliti fō di wōd 'fō' (hupa) bay no mins de stop di langwej pōsibul o probabiliti fō proksi baptizim.

2. Baptism of living converts to bi wan wit Krays. 'Səm əndastand wi Seviō insef. Wetin mek pipul dən de baptayz insay di nem fō di day Seviō, we na sevə we stil de wit di wan dən we dən day, if di dayman nō rayz? Bōt na, a biliv, wan instans pafekt singul fō Hoi Nekron fō min mō pas wan day pōsin; Na signifyans we di wōd dən nō get eni ɔda say.' (Matyu Enri in kōment, fōs pat pan di 18t sətinari

ad)

Notis: di wōd dən we wi dən tōk bōt, we Matyu Enri bin tōk bōt en we dən translet 'di wan dən we dən day,' na plenti, nōto wan, insay di Grik teks, we i de se mek i pas ɔl nō go lēk fō tōk bōt Krays -- en fō tru, kōrek wan so.

3. Baptism of living converts to bi wan wit Krays en di Kristian day. 'If dən nō rayz di wan dən we dən day, wetin mek den dən kin ber dən kōnvōyt ya insay baptizim pan dən akōn, o wit di atēnshən to dən? Rom.6:3-11 mek di minin we Pōl get insay dis pat rili klia. Di wan dən we dən day na wan klas we Krays na di edman en di fōs wan dən we get layf bak fō get layf bak. Bay baptizim wi simbolik wan mek wi wan wit da klas de, en so wit Krays, en wi de du dis bikos of di op se wi go rayz wit da klas de tru di pawa we Krays get (Rom.6:5). Bōt if dən nō men di wan dən we dən day atōl, dat min se wetin mek dən fō jōyn di wan dən we dən chenj to dən wit dən bay we dən ber dən? Wetin mek dən fō baptayz dən na dən akōn, o wit refrens to dən? If nōbōdi nō get layf bak, baptizim, we de sho am, nō get wan minin. Kōmentatō dən we de na chōch dən we dən tek sprinklin fō baptayz pipul dən de mek sōri-at bad bad wan pan dis pat. Afta dən dən lōs di simbolik minin fō baptizim -- dat fō wan union we pōsin we dən chenj to di wan dən we dən day en we dən ber Krays as dən ed en fōs frut dən to layf -- dən de pan lōs fō no aw fō eksplen di aposul in wōd dən, en insay di pwel at Asset se Kristian dən bin get di abit fō baptayz vicariously fō dən padi dən we day witout baptizim. Long afta Pōl bin rayt, wan sem kayn misondastandin bōt dis pat bin mek di wan dən we bin de fala am ɔl tu na Mas en Sərintōs fō praktis dən kayn vikari baptizim dən de; Bōt di tin we dən bin de du bin gro frōm di wōd dən we Pōl bin tōk, bifo di tin we i bin de tōk, dən bin de kōl am bay

di tin we i bin de du.' (Mcgarvey en Pendleton, Tesalonayka, Kɔrintians, Galeshya, en Romans, bin pul 1916 bɔt dən rayt am tru Romans 8 bifo Julay 16, 1908.

Notis: Rom.6:3-11 Does Speaking of our being in baptism

'United with (Christ) insay di kayn we aw i day' en 'i go bi di kayn we aw i go get layf bak.' nɔ de tɔk bɔt di Kristian we dɔn day, we go bi 'dən' o 'dən' (dən) (tɔd pɔsin) -- na 'wi' o 'wi' (fɔs pɔsin, fɔ embras ɔl di wan dən we 'baptayz insay Krays') en 'am,' 'In,' o 'Krays' (tɔd pɔsin, nɔto di wan dən we dɔn day bak we de insay Krays -- to udat wi nɔ de sɔpɔt kwik di sem rilayshɔn lɛk di wan we dən de tɔk bɔt na di Roman dən). Fɔ si aw di Roman pasej de mek 'rili klia' di minin fɔ 'baptayz fɔ di dayman dən' insay 1 Kɔr.15:29-30, usay Pɔl tɔk bɔt 'wi' (insef en ɔda pipul dən na in kategori) as dən difren frɔm 'dən dənsef de' Fɔ ɔda kategori (we dən 'baptayz fɔ di wan dən we dɔn day'). pasej, usay, akɔdin to Makgavi en

Pendleton, i bin so baptayz - wan flat kɔntradikshɔn.

4. Baptism of converts wit di view to di

resurrection of di wan dən we dɔn day. 'Di Grik ekspositɔ dən tek am fɔ bi bɔt di wan dən we dɔn day (hupa insay di sens fɔ peri ɔltəm lɛk aw i bin de insay 2 Kɔr.1:6) Bikɔs baptizim na bərin en layf bak (rom.6:26).' (Robertson, Word Pictures in the New Testament, 1931.)

'Di Grik pipul dən we bin de eksplen di wɔd dən bin de tek di wɔd dən we di wan dən we dɔn day bin de tɔk se na di sem we aw di wan dən we dɔn day get layf bak, en di baptizim we de sho se dən biliv pan di tichin bɔt di layf we dən get bak.' (Vincent, Word Studies in the New Testament, 1890.)

NOTE: If bay 'di dayman' Pɔl min 'di layf bak we di wan dən we dɔn day get bak,' wetin mek i tan lɛk se i nɔ de pan di wan dən we biliv -- se 'wetin dən go du Do' we baptayz fɔ di wan dən we dɔn day?' Insted of 'Wetin wi go du?'

5. Baptism of converts in hop of di

resurrection of di wan dən we dɔn day. 'Di men tin, di skɔp, en di kɔnekshɔn go admit bɔt wan minin - if di dəd nɔ go ɔp, wetin dən go du we baptayz wit di op fɔ di layf bak? . . .

'In view of dem daying, dem baptayz in orda to dem wel-being afta dai. If dən nɔ men frɔm di wan dən we dɔn day, wetin mek dən baptayz fɔ fit dən fɔ di layf bak?'

'[No dawt nɔ de se di allusion na to sɔm akt we dən du insay ekspekt fɔ fiuja bənifit fɔ dənsef (dən ad di empeshment), we go lɔs if di wan dən we dɔn day nɔ rayz. En di we aw dən de si di tin dən we dən gi ya, i fit di agyument en gri wit di konteks. Fɔ si bifɔ təm se fet go mek dən lɔs ɔltin, sɔntəm na layf insef, nɔto sɔm pipul dən, we dən baptayz, i du dat, i go mɔs bi se wi de tɔk wit di apɔsul se, 'Wi we de liv, dən kin gi am ɔltəm fɔ day fɔ Jizɔs; sek.' (2 Kɔr.4:11.) Di minin da təm de na: Wetin fɔ bi to di wan dən we pan we dən baptayz, du dat fɔ no se i go pruv se dən day warrant, if di dayman rayz nɔ?]'

(Lipscomb en Shepherd, 1 Corinthians, 1935.)

Notis: Dis na klos akin to No.4 oba, bot mo recent exegetes. Di fɔs tu paregraf dən na Devid Lipskɔm, en di paregraf we de insay braket na JW Shepad rayt am. Pan ɔl we wetin Lipscomb se na di rayt we fɔ tɔk bɔt ɔl di wan dən we dɔn chenj di we aw dən de tink, en wetin Shepherd se na fɔ tɔk mo bɔt am, en wi nɔ get wan dawt fɔ se, fɔ bɔku pan dən if nɔto ɔl di wan dən we dɔn chenj dən layf we dən de pan denja bay we dən baptayz to Krays, dat insay insef nɔto pruf fɔ sho se Fɔ bi Pɔl in minin. En i nɔ tan lɛk se i nɔ de, bikɔs i tan lɛk se i de pul insef kɔmɔt pan di wan dən we i bin get na in maynd en i bin de tɔk bɔt am.

6. Baptism of new coverts fo tek di ples fo Kristian dən we nō tu te yet we dən kil dən fet. ‘Elsi if i [resurekshōn fo di wan dən we dən day] nō bin bi so, wetin den fo du we baptayz insay token fo dən embras di Kristian fet na di rum fo di wan dən we dən day, we jōs dən fōdōm insay di kōz fo Krays, bōt dən dən sōpōt dən yet bay wan sōkseshōn fo nyu kōnvōt dən, we wantem wantem of densef fo ful dən ples, as rank fo sojaman dən we de go bifo fo fet na di rum fo dən kōmpin dən, we jōs dən bi Slain na dən yay? If di tichin a de agens fo bi tru, en di wan dən we dən day nō de rayz atōl, wetin mek dən stil de baptayz dən so na di rum fo di wan dən we dən day, as dən de gladi fo rēdi, pan di peril we dən layf de pan, fo kip di tin we Jizōs de du insay di . wōl? En fo tru, aw dən go akōntayn mi kōndōkt insay eni ɔda layt, bot if wi tink se wi de akt wit wan stedi en gōvment we de tink bōt dis big prinsipul en dis glori op? Wetin mek wi nō fo du ɔda awa əvri awa we dən dən ekspos to bōku denja na di savis fo wan mastā frōm udāt i klia se wi nō get eni sek'yula riwōd fo ekspekt?’ (Philip Doddridge, di famili ekspositor, 15th

Edition, 1845.)

Paul du, böt, mek di ad hominem argument wit r̄frēns to insef l̄ek aw wi bin dōn t̄k böt am ōp -- böt i tan l̄ek se n̄to f̄ di rizin inklud insef pan di wan d̄en we i t̄k böt as 'baptiz f̄ di wan d̄en we dōn day,' as i tan l̄ek se i de ōp -- bik̄s i de bin t̄k böt d̄en as 'd̄en' pas 'wi.'

Noto ol, bikos of di kayn we aw in mishon tan, inséf bin de pan denja fo day evride. Leta, insay 2 Kör.1: 8-11, en bak insay 11: 23-33, i tok bot aw i denja en sofa. Di Buk fo Akt den tok bak bot boku boku tin den lek (9: 22-25, 28-30); 14: 19-20 en; 19: 2341 en di ɔda wan den we de wok fo di program; 21:27-36) -- en di aktual martyrdom fo Stivin (7:54-60) en fo di Aposul Jems (12: 1-2) -- bot no boku boku pipul den we den kil fo den fet as yet, en nobodi no de atol we den rayt fo Kórint.

7. Baptism bikɔ̄s of pipul dən we nō de liv igen. 'Paul de tɔ̄k bɔ̄t mō to wan kɔ̄mɔ̄n pɔ̄sin, fō tru, na nōmal ekspiriens, se di day we Kristian dən day kin mek dən chenj di wan dən we dōn sev, we insay di fōs instans 'fō di sake of di dayman dən' (di posin we dən lēk day), en fō op fō . Riyunin, tōn to Krays -- egz., we wan mama we de day win in bɔ̄y pikin bay di apil, 'mit mi na evin!' Dən kayn apil dən ya, en di we aw dən kin salut ɔ̄ltem, de gi strɔ̄ng en tɔ̄ch pruf fō fet pan di layf bak; Sōm egzampul dən we dən jōs dōn mek bɔ̄t di kayn we aw dən rayt dis, go dōn tɔ̄k bɔ̄t dis rəfrəns. Paul de kōl dən kayn kōnvɔ̄yt dən ya we dən 'baptayz fō di wan dən we dōn day,' bikɔ̄s baptizim de sial di nyu pɔ̄sin we biliv en kōmit am to di Kristian layf, wit ɔ̄l di tin dən we i lōs en di bad tin dən we kin apin. Di op fō blēsin tumara bambay, we de mek padi biznes wit famili afekt en padi biznes, na bin wan pan di tin dən we bin rili pawaful fō mek Kristian rilijōn go ɔ̄lsay. ... Di op we dən baptizim ya go rest pan go get fō du wit dən, en dən nō go get layf bak; I go betray dən (Rom.5:5).' (GG Findlay, di Expositor's Greek Testament, ed., W. Robertson Nicoll, di fōs 20th sentinari ad)

Notis: Dis fit presishon wan pan di difinishon den fó hupa wit di genitive -- dat na, 'fó sho di muv koz o di rizin . bikos of, fó di sake of, fó' (Arndt & Gingrich); 'fó di impelling o muv koz; Na di sake of, fó di sake of, eni posin o tin' (tayer).

In mōs instans fō kōnvōshōn to en baptayz to Krays, sōm ɔda pōsin ɔ pipul dēn dōn bi di chif intamediet en muv kōz. en insay sōm instans dēn se pōsin ɔ pipul dēn dōn day bifo di baptizim sef apin. If na so i bi, ilek wetin di ditil dēn bi, di pōsin we dōn chenj in kōnvōt dōn baptayz insay wan rial sēns bikōs ɔf, ɔ bikōs ɔf, pōsin ɔ pipul dēn we de

tök se. If dis na bin Pöl in minin o noto so, wi no go ebul fō no fō tru. Böt i bin rili fayn fō dōn -- we dis rayta no go ebul fō tōk wit ikwal kōfidēns fō eni oda intapritesħon we i no.

Kōnklushon

If dēn 'baptayz fō di day' kam insay di intended skop fō di 'tichin fō baptizim' we dēn tōk böt na Ibru.6:2, i shō se i no bin inklud wan kōndōmin fō prōksi o vikarios baptizim fō di dayman dēn, as dēn de praktis bay we dēn de du am bay Sōm pipul dēn we no bin de wōship Gōd insay di fōstēm Kristian dēn we bin de insay di fōstēm Kristian dēn tem en we dēn bin de yuz na Mōmon insay wi yon tem. Fō di Skripchō dēn mek wi no klia wan se dēn fō jōj eni wan pan di tin dēn we i de du (Mat.16:27; Rev.2:23; 20:12, 13; 22:12) -- en bay di wok dēn we eni wan pan dēn du insay Di bōdi (2 Kōr.5:10) -- noto afta day, o na oda pōsin in bōdi.

Altar o sēns?

c hap

ter

9

:

4

Di Amerikan standad veshon fō di Ibru 9: 4 tōk böt di oli fō oli as 'we get gold oalta fō insens' wit di Ak fō di Kōvinant' en oda tin dēn, böt insay Di margin, i rayt se, 'o, sensa.' en di King James version en sōm oda pipul dēn rid 'The Golden Censer.' Böt bōku pan di nyu transleshon dēn rid lēk aw di teks fō di Amerikan standad we dēn rayt, inklud di nyu King Jems Baybul. En dis de sho wan tekstual en/ɔ transleshon problem we i fayn fō wi fō no, ilēksef wi tink se wi o oda pipul dēn get di solv fō am o wi no get.

Di problem bin se

(1) no tōk böt di 'altar fō insens' na di oli ples, as dēn difren frōm di oli we oli, insay di Griek teks we dēn gri wit na Ibru pipul dēn na di Nyu Testament Skripchō dēn, usay na wan important ficha insay di Ol Testament teks. (2) semweso no menshon no de insay di Ol Testament teks fō wan 'golden sens' na eni wan pan di oli ples o di oli fō di oli dēn na di tabanakul, lēk di Ibru teks fō di King Jems veshon -- pan ol we dēn bin yuz wan sens . Fō bōn insens bay di ay prist 'insay di vel' (Levitikos 16: 12-13) -- dat na, insay di wan we oli pas ol Ples, usay i bin de go insay wan tem insay di ia.

As Macknight, insay in apōsul lēta dēn, i tōk se: 'Di apōsul kin [we dēn ad mō, bikōs semweso i no go] lan frōm di prist dēn, se di sens we di ay-prist bin yuz di de we dēn bin de pe fō am na bin gold, en dat na in bin lēf am na di Inward Tabernacle, so nia di vail, dat, we i bin de kam fō officiate nēks ia, bay we i put in an ḥanda . Di vel we i bin ebul fō pul am fō ful-ɔp am wit kol we de bōn, bifō i go insay di ples we oli pas ol fō bōn insens, i gri wit di dayrekshon,

Levit.16:12,13.'

Böt, if na so (ivin if no pruf no de fō am na di Skripchō), di glaring fact no de yet se dēn tōk böt no 'altar of insen' insay Ibru pipul dēn se i de na di Oli Ples, lēk di Ol Testament teks, en . No menshon in di Ol Testament teks of so wan alta we de insaid di most holi ples. En wi stil lēf fō luk fō di simpul eksplen we de eksplen di mōs insay di we

we go mek wi satisfay pas ol. So, wi bigin wit di rileven OI Testament teks den en afta dat wi de wok wi we from de.

Relevant OI Testament Teks den

1. Eksodos 25-27; 30:1-21 (Supplementary),

Instrukshon fo mek en yuz di Tabanakul en in fönicha en köt: (a) Sanktua o Tabanakul

(25: 1-9); (b) Ak, wit testimoni we den put insay (25: 1016); (c) Messi-sit wit cherob we de op de, we den put pan di ak (25: 17-22); (d) Tebul fo Shobred (25: 23-30); (e) Kandelstik, wit in lamp den (25: 31-40); (f) kötin, fo koba di tabanakul (26: 1-14); (g) bod den, we den ovalayz wit gold, fo wol den (26: 15-30); (h) Veil, fo separat di oli ples en di ples we oli pas ol, wit di ak en in sori-sit na di ples we oli pas ol, en wit tebul en kandul we se ‘witout di vel’ na di sawt en not say na di Oli Ples (26: 31-35); Skrin fo di domot fo tent (26: 36-37) -- we den bin de yuz fo rayt di tent; Alta fo bón ofrin, we den ovalayz wit bras (27: 1-8), fo put am na köt fo di tabanakul bifo di domot na di tent; Kot fo Tabanakul (27: 9-19).

Supplementary: (a) Olta fo insens, we den ovalayz wit gold, en we den put ‘bifo di vel [niv, ‘in front di kötin’] we na [niv, ‘bifo’] di Ak fo di Testimoni, bifo di sori-at -sit we de oba di testimoni’ (30: 1-10), we kin min se i bin sentred na di Oli Ples as di Ak en I go mos bi se di sori-at we bin de na di fos oli ples -- na dat mek, na di fos pat pan di tabanakul, we bin tan lek da pat de na di ‘tempul fo di Masta’ usay Zakaraya, wan prist (bot noto di ay prist) en papa) na Jón di Baptist, bón insens, en usay di ‘altar fo insens’ bin de (Lyuk 1: 8-11) -- dat na, insay di Oli Ples, noto di ples we oli pas ol, usay na di ay prist noto go ebul fo go insay; (b) Laver, we den mek wit bras, put am na do na di tent fo mitin en bitwin am en di olta (fo bón ofrin), fo Erón en in boy pikin den (ay prist en prist den) fo was den an en fut bifo den ministra o insay di tent . o na di olta we de na do (30: 17-21).

2. Eksodos 40: 1-8, instrukshon fo men di tent en ples fo di fönicha: (a) di tent we de bien di tent fo di mitin (vs.1-2); (b) put ak fo di testimoni na di tabanakul, en skrin am wit di vel (vs.3) -- we go put am insay di vel en so na di ples we oli pas ol; (c) Bring in tebul en kandul (vs.4); (d) Put di gold olta fo insens bifo di Ak fo di Testimoni (we go de nia di vel en i go mos bi se i go de na di tu say den na di Oli Ples, jós lek aw i go bi se di ak bin de na di say we oli pas ol) na di say we oli pas ol , en put di skrin fo di domot to di tabanakul na di tent fo mitin (vs.5) -- we go put di tebul, kandul, en olta fo insens bitwin di . tu skrin den, o insay di oli ples; (e) Set di olta fo bón ofrin bifo di domot fo di tabanakul (vs.6) -- we go de na do na di tabanakul; (f) Set di lava bitwin di tent fo mitin en di olta, en put wata insay (vs.7); (g) Set di kot rawnd rawnd, en hang di skrin na di get (dat na, di get) na di kot (vs.8).

3. Eksodos 40: 17-33, akodin to di we aw den de men di Tabanakul en put in fönicha: (a) Tabana insef we den men (vs.17-19); (b) ‘Testimoni’ we den put insay Ak, den put sori-at op de, en den put den na di tabanakul en skrin den wit di vel (vs.20-21) -- so dat den de sheb den from wetin den tók bot neks; (c) tebul (fo shobred) we den put na Tabanakul na di not say ‘witout di vel’ (vs.22-23) -- dat na, na di oli ples, separat from di ples we oli pas ol bay di vel; (d) Kandelstik we den put na di sawt say na di tabanakul we de nia di tebul we den sho di shobred na di not say (vs.24-25); (e) Golden Altar fo insens we den put insay tent fo mit ‘bifo di vel’ (vs.26027) -- dat na, ‘fón di kötin’ (niv) we separat di oli ples from di ples we oli pas ol; (f) Skrin fo di domot (doorway) to di tabanakul bin de (vs.28) -- we de sheb di oli ples en in fönicha from di kot we de na do; (g) Olta fo bontofrin we den set na di domot na di tabanakul (VS.29) -- bot na do; (h) Laver placed between the Tent of meeting and altar, where Aaron and his sons (high Priest and priests) washed their hands and feet when they went into the tent of meeting and when they came near the altar (of burnt offering) (vs.30-31) en di oda wan den; (i) Kot rawnd bot di tabanakul en olta we den men, en skrin na di get na di kot set ap

(vs.33).

Di Grik Tekst fo di Ibru Pipul Den 9: 4

Di Grik wod we den translet insay di ol wan den we den mek as 'sens' en insay boku nyu wan den lek 'Altar,' na thumiaterion, from thumia, to bok insens. I de na di Nyu Testament na dis pat nomo, en insay di LXX (grik transleshon fo di Ol Testament) na tu tem nomo, insay Seken Kronikul 26: 19 en Izikel 8: 1, en na ol tu di say den we den tok bot am na in den bin de kip am na di Di an, en insay ol di Ol Testament veshon den we a no bot di transleshon na den pat ya na 'sensa.' Pantap dat, 'insay di tin den we den rayt, papyri,, en klasical Grik di minin fo thumiaterion tan lek se na sens' (Tyndale New Testament koment den [1960] pan Ibru

9:4).

Di usual wod in di lxx fo 'Altar,' en in di Nyu Testament tu, na thusiasterion, we mek wan strong kes fo translet di oda wod as 'sens' in Ibru en bak in 2 kronikl en Izikel, as di olda Veshon den kin du. En, bikos di rayta fo Ibru pipul den de yuz mo pan di LXX insay in refrens den en kot den from di Ol Testament, di kes fo translet thumiaterion as 'sensa' den mek strong stil. Infakt, di eksplashon dikshonari fo di vayn den fo Nyu Testament Wod den (Nyu Wan-Volyum Edyushon, 1952), we na wok we get gud nem en we den kin yuz boku boku wan, onda 'sens' no tok bot eni oda minin fo di las Grik wod.

Yet, ova agens den kayn tin ya fo tink bot, na di tru se Filo (we de day bot AD, 50) en Josef (we day lek AD 95), ol tu bin de insay di rayta fo Ibru en ol tu notis di Ju rayta den we de yuz Grik, bin de yuz thumiaterion we wi de tok bot Di gold alta wit di kandul en di tebul we de na di oli ples. En leta, tu oda pipul den we rayt, Klément we komot na Alegzandria (we bin day AD 215) en Origen (ad 185?-245?), bin du di sem tin. Dat go sho di posibul se di wod jas min, o don at ol kam fo min, wan inschrumen o wan ples we get fo du wit di ofrin fo insens, en so kin min eni wan pan di 'sensa' o 'alta' we den kin yuz fo bok insens, en se di posin we rayt di Ibru pipul den de yuz am di las tem -- wan we fo si tin we de sho insay di motalman transleshon den we de naw.

Moreover, akodin to Thayer in Grik-English leksikolog fo di Nyu Testament, ol tu Filo en Josef, we wi bin don tok bot, bin yuz thumiaterion en thusiasterion intachenjabl fo di golden alta fo insens -- som tem wan, en oda tem di oda tem. Don bak, akodin to di Expositor's Greek Testament, tu Grik transleshon den fo di Ibru Ol Testament - bay tidoshon, lek di midul fo di 2nd sentiwo AD (bifo 160), en bay simas, lek di biginin fo di 3rd senti (di 200s AD) -- Den ol tu de yuz thumiaterion fo 'altar of incen' na Eksodos 31. (Di chapta saytayshon, bot, na klia wan na taypografik mistek, en den fo korekt am fo rid Eksodos 30 -- vas 1-10 bi di pat we de apolayz).

Greeably wit wetin wi conced oba as possibili, i nid naw fo notis se Thayer se Thumiaterion fayn fayn wan de tok bot 'a utensil fo fumigate o bok insens. Arndt & Gingrich, insay den Grik-English leksikolog na di Nyu Testament en oda fos fo stem Kristian buk den, semweso se di wod min 'properly a ples o vessel fo di bok insens,' en 'usually a censer.' Bot den ad se: 'Bot, Hb 9:4 Olta fo Insens (as Hdt.2,162; Aelian, Vh12,51; Esp. fo di Olta fo Insens na di Ju Templ: Filo, Reri. Div. Her.220, Mos. 2,94; Moulton en Milligan, insay den wod den we den rayt bot di Grik testament we den sho from di Papyri en oda say den we den no sabi rid en rayt, tok bot som 2nd sentinari sos den we den yuz am, insay som pan den i de tok bot wan sens 'obviously,' en 'in bok konteks den , wi no go ebul fo se if di sens bin fiks o muv' -- dat na, if den go tink bot am as alta o as a as a . Censer in terms of di difinishon dem we wi don tok abaut. Bot fo pruv se i bin du am. go pul di menshon fo wan pat pan di tabanakul fo nicha we den kol prominent wan lek aw i de na di Ol Testament, en sobstityuyt 'Golden Sens' we den no tok bot atol na di Ol Testament Skripcho den as fo nishing fo di tabanakul; Bot (2) i kin joyn di 'golden alta fo insens' wit di ples we oli pas ol, usay di Ol Testament skripcho den kin gi usay i de as di oli ples.

So, unless i kin bi se dis kayn asosieshon kin de insay som sens if i no bi in bodi 'insay' di ples we oli pas ol, wi stil get wan kontradikshon bitwin di teks fo di Ibru pipul den en di Ol Testament teks den. Di Teeks fo Di Ibru Pipul Den 9: 4 tok bot di oli we oli lek 'get' wan 'golden alta fo insens' (if da transleshon de korekt), bot di Ol Testament pruf

de ɔvawe se di ɔlta fo insens bin de na di oli ples . , nia di veil separeshon am from di ples we oli pas ɔl, bɔt nɔto 'in' di ples we oli pas ɔl insef.

So, wi de fes wit di kweshon as to if di expreshon 'having (Echousa) wan golden altar of insens' na sufay komprihensiv o fleksibul fo admit di minin of belonging in som sense without necessarily get am insaid. Ci nid fo mek wi ɔndastand di rayta as minin pas eni dawt se di 'altar fo insens' bin rili de insay di ples we oli pas ɔl? Di ansa to da kwestyon de rili important fo eni satisfay solvishon fo di problem we den bin aks di biginin fo dis rivyu.

We yu tink smɔl, i tan lek se i nid fo admit di possibilite ilɛksɛf di probabiliti kɔnsed ɔ no gri. Wi ɔl get at, liva, en long den we de insay di bɔdi we de na di bɔdi, en semweso an en leg den as apendiks na do na di bɔdi. en insay di sem sens di 'golden ɔlta fo insens' go mɔs bi se den bin fo dɔn tek am se na apendiks fo di oli fo oli, pan ɔl we nɔto spatially insay am. En wi go de notis dat leta.

Bɔt, as fo naw, wi stil get di kwestyon, wetin na di simpul eksplen we de eksplen di mɔs insay di mɔs satisfay we? En di ansa, so fa as eni wan pan den de, go dipen smɔl pan di we aw pɔsin de tink bɔt di Skripchɔ den en di wan den we rayt den mɔtalman. Tu men kayn we fo du tin we wi want fo tink bɔt pan di pat pan di wan den we biliv 'altar of incen' instead of 'censer' fo bi di kɔrɛkt transleshon na di pasej we den de tink bɔt, apat from tu ɔda wan den we no eva get bɔku mɔni. Wi go bigin wit di las wan.

Efforts fo eksplen apɔrint kɔntradikshon

1. Posisibul riferens to Sɔlɔmɔn in Templa instead of

Tabenakl (Fɔs Kij 7: 48-50; Seken Kronikl 4:1922): Na tru se 'sensa' ('fayapan,' den tɔk bɔt di Amerikan standad we den mek) se na Sɔlɔmɔn in templul, bɔt den tɔk bɔt am na Sɔlɔmɔn in templul, bɔt den tɔk bɔt am. As pat pan di fayn fayn tin den we den bin yuz fo mek di Oli Ples (lek se den no bin de kip den ɔdasay na 'Di Os fo Gɔd' bɔt yuz na di Oli Ples en sɔntem ɔdasay bak) -- nɔto as na di ples we oli pas ɔl, we den kɔl 'di Drakl.' Den no tɔk bɔt di las wan te di 8 chapta na Fɔs Kij en di 5 chapta na Seken Kronikul, en den no tɔk bɔt am se i get eni fɔnicha pas di Ak fo di Kɔvinant en di cherɔb den we de kɔba am. (Luk vs.6-8 en vs. 7-8, rispektful wan, insay di chapta den we de ɔp.)

Di tin den we de na steshon fɔnicha fo di oli ples, den dɔn tɔk se na (1) di gold ɔlta, (2) tebul fo shobred, en (3) Kandelstik (ten pan den instead of wan lek na di tabanakul, en we de 'bifo di ɔrakl' instead fo de na di sawt say lek aw i de na di . Tabenakl). en aksesɔri den de na di list as flawa en lamp (pat ɔ ɔdasay spay pat pan di lampstand ɔ 'kandlestik'), en tong, kɔp, snufa, besin, spun, en fayapan ('Censer,' King Jems veshon, 'Ash Pans' insay margin) -- ɔl di gold. Bɔku pan di aksesɔri den tink se na fo yuz insay kɔnekshon wit fo sav di lamp den en di ɔlta fo insens, en sɔntem di tebul fo shobred.

Insidentally, di Ibru wɔd (machtah) we den yuz na di pasej den we wi dɔn tɔk bɔt en translit ɔ 'sensa'/'ash pan' (kjv ɔ 'fayapan' (ASV), insay nɔto di wan we de insay Seken Kronikul 26: 19 en Izikel 8 :11, we na, Miqtereth, translit thumiaterion na di LXX en 'Sensa' insay di English veshon den. Insay di pasej den we wi bin dɔn tɔk bɔt, den no get wan gold miqtereth ɔ wan golden machtah we den kɔl fo de na di 'Oracle' ɔ di ples we oli pas ɔl na Sɔlɔmɔn in templul. :2-4. Di we aw Griesbach bin rayt bɔt di Grik teks en difren ridin den we di Vatikan manuskrip bin rid, so den kɔl am bikɔs i bin dɔn de na di Vatikan Laybri from at le 1481. We wi de tɔk bɔt di Ibru 9: 2, Wilson eksplen insay wan futnot lek dis: 'Di Ridin fo di Ridin fo Di Vatikan MS. Mosaic account.' en i de rend am so: 'Fo wan tabanakul bin pripia -- di fɔs wan -- we den ɔl tu bin de na di lampstand, en di tebul, en di bred den we de na di prezens,

en di golden ɔlta fo insens

[Kapitals dən ad am]; Dis na di nem we dən kəl di Oli Ples.' en i nō rayt rəfrəns insay v.4 to di ples we oli pas ɔl 'we get gold sensa.'

Dis de rili gri wit di Mosayk akən. Bət i tan lək se na dis na di wangren tin we dən kin rid da kayn we de pan ɔl di bəku bəku manuskrip dən we de naw; en Westcott en Hort, we bin valyu di Vatican manuscript bad bad wan (much too highly, səm dən dən tink), insay dən Nyu Testament insay Grik, inklud am insay dən 'list of noteworthy rejected ridin' instead insay dən Grik təks. Dən de testify though to in yuz di Grik wəd thumiaterion' insay 9:2 en nō put am insay 9:4. So dat de put Wilson in emphatic diaglott na di sayd fə di wan dən we go translet di wəd 'altar of incen' en bak 'sensa,' akədin to konteks. Bət i get so infinitesimal səpət se i rili prekariəs fə rest kes pan am.

(NOTIS: Pan ɔl we bəku say dən de fə di nəks tu we dən fə səlv di kəntradikshən we i tan lək se di təks na Di Ibru Pipul Dən 9: 4 lək aw i de na di Grik ridin dən we bəku pipul dən gri wit en di Ol Testament təks dən bət di təpik, wi go pik wan nəmə fə bi pəsin we ripresent am di ɔda wan dən na dən rispektiv kategori.)

3. Di Kembrij Kəment bət di Nyu Inglish Baybul (1967): 'Eksod.30:6 se i [di ɔltə fə insəns] tinap

'bifo di vel . . . bifo di səri-at sidəm ples, en Eksod.40: 26 sho se dis min fə kəmət na do. I tan lək se di pəsin we rayt wi bin fala Eksod.30: 6 en i bin tink se di gold ɔltə de insay di vel.'

Dat ikwal to fə se 'wi rayta' bin rili yuz 'get' insay di minin fə gət di 'ɔltə fə insəns' na di Ples we Oli Pas ɔl, bət i nō ɔndastand di Ol Testament skripchə we i bin fala en dat mek i mistek. Bət dat nō de gi am eni prez fə bi (a) na God inspekt am (we i go məs bi se di kəmentətə, bikəs i bin fri, i nō bin want fə du), o (b) di sənsful student we de stədi di Ol Testament skripchə dən we in ləta sho ɔda we am fə bi (if nəto inspekt am). I ikwal to fə se i o (1) i nō bin no se di Ol Testament skripchə dən tinap fə di ɔltə fə insəns as i bin de na di Oli Ples instead fə de na di Ples we Oli Pas ɔl, o ɔdasay i no se səm pan dən de, (2) bin tink se dən de mek mistek -- eni wan pan dən fə tru nō go ebul fə tink if eni səlv de ɔda we -- we wi biliv se i de. So, fə tru, wi fə rijek di eksplen we wi dən gi ɔp.

(NOTIS: Di nəks kot na səm pat frəm wan ləng paregraf insay di ɔrijinal, bət dən go sheb am ya to səm sab-paragraf dən fə mek i izi fə separət en ɔndastand di tin dən we i de tink bət we de afta dənsef. Pan ɔl we insəf, i de favoret di transleshən fə 'ɔltə fə insəns' instead fə 'sənsə', i de sho wan difrən rizin we rili difrən, we nō get di kwaliti dən we nō fayn lək di wan dən we wi dən tək bət ɔp, . iləksəf i kərekət ɔl pan ɔl di ditel dən o i nō de agyu wit tənk, frəm difrən angul dən, en dən kin se i fə tek təm tink bət am bifo i aksept o nō gri wit in men təstən təsis

4 dən [di tebul fə sho bred en di gold kandul], nia di vel, di gold ɔltə fə insəns bin tinap; we, pan ɔl dat, dən nō tək bət am ya as pat pan di fənicha fə di 'fəs tabanakul,' bikəs dən get səntin fə du wit di 'səkən,' fə rizin dən we wi go si. Di 'səkən vel' na bin di wan we de bitwin di oli ples en di oli ples we oli (Eks.26: 35), dən bin de tek di kətin we de na di say we dən de go insay di oli ples (Eks.36: 37) as di fəs wan. Dən tək bət di oli ples we de insay biən di vel se i get (echousa) insay di fəs ples 'wan gold səns,' lək aw dən translet di wəd thumiaterion insay di AV (so bak insay di Vulgate, thuribulum).

'Bət i rili min, 'golden ɔltə fə insəns,' pan ɔl we i tinap lokal wan ausayd di vel. Bikəs (1) if nəto dat, dən nō go tək atəl bət dis ɔltə, we bin impətənt so pan di tin dən we dən bin de yuz fə sho di Tebul, en we bin rili impətənt insay di Pentatək, usay dən pul di wan ol diskripshən.

'(2) Di ɔda we aw pipul dən de si am se na insəns we dən kip fə yuz fə di ay prist we i go insay biən di vel di De fə Fəgiv Sin, nō get eni səpət frəm di Pentatyuch, we dən nō tək bət eni insəns we tan lək dis as pat bət di tin dən we

tinap fō di tabanakul, en dēn nō de tōk bōt gold atōl; en if i bin bi so, dēn nō bin fō dōn put am, lēk di ɔlta fō insens, insay di vel, bikōs di ay prist bin nid am bifo i go insay.

'(3) Pan ɔl we di wōd insef, thumiaterion, rili min 'sens,' en nōto 'ɔlta fō insens,' insay di LXX., bōt stil insay di Hēlenistik rayta dēn i min ɔda we. Filo en Josef, en bak Klēmins Alēgzandrinōs en Orijin, kin kōl di ɔlta fō insens thumiaterion chrusoun ɔltem; en di langwej we dēn rayt na di Lēta na di langwej we dēn kōl Elenistik.

'(4) Di wōd dēn nō min se wetin dēn tōk bōt bin de lokal insay di vel: dēn nō se (as usay dēn tōk bōt di rial tin dēn we de insay di 'fōs tabanakul' en di ak) usay (en he), bōt fō get (exousa), we nid jōs min fō get as pōsin in yon), as i get sōntin fō du wit in simbolik. I bin bi wan apēndiks to di oli ples dēn we oli, pan ɔl we i nō bin rili de insay am, di sem we (fō yuz wan egzampul we de na os we Delitzsch bin gi) lēk aw di sayn-bōd na wan shōp na di shōp in yon en nōto di striit in yon.

'Fō tru, dēn tek am so insay di Ol Testament. Si Eks.40: 5, 'Yu fō put di ɔlta we dēn mek wit gold fō di insens bifo di bōks fō di testimoni'; bak Eks.30: 6, 'Bifo di sōri-at we de oba di testimoni'; en Fōs Kiq 6: 22, 'Di ɔlta we bin de nia di ɔrakl,' o we na di ɔrakl in yon'; cf. Dōn bak Ayz.6: 6 en Rev.8: 3, usay, insay di vishōn dēn bōt di tempul we de na evin we dēn bays pan di tin dēn we de sho di tin dēn we de na di wōl, di ɔlta fō insens get sōntin fō du wit di Divayn tron.

'En i bin so asosiet bak insay di sērimōni fō di tabanakul. Di smok we di insens we dēn kin gi evride pan am bin fō go insay di vel to di oli ples we oli, we tinap fō di swit swit swēt we pōsin kin beg bifo di sōri-at sef; en di De fō Fōgiv Sin, nōto jōs di ay prist nōmō bin de tek in insens insay di vel, bōt dēn bin de sprink di blōd pan am, en di sōri-at bak.'

Observations on Foregoing from Pulpit

Kōment

1. Wetin mek dēn pik am fō Ripresent In Klas? Dēn dōn prezēnt di tin dēn we wi dōn tōk bōt bikōs in men thrust, nōto ɔl in ditil dēm, na wan pan di prezēntēshōn dēm we dēn dōn agyu bōt gud gud wan en kōvins wan insay in kategori we dēn egzamin fō dis stōdi, en in besik tisis na wan nōmōba ɔf kōment dēm we rili respektful prezēnt as prēktikal selfevident. Wi tōk bōt tu.

(1) Di Eksplōzītō in Baybul: 'Na in [di Ples we Oli Pas ɔl] na in di ɔlta fō insens bin get (bikōs na so wi fō rid na di vas 4, instead ɔf 'golden insens'), pan ɔl we in rial ples bin de na di ɔda say we oli [di Oli Ples]. I bin tinap bifo di vel so dat di ay prist go tek di insens pan am, if i nō get am, dēn nō go alaw am fō go insay di say we oli pas ɔl; en we i kōmōt na do, i sprinkul am wit blōd jōs lēk aw i sprinkul di ples we oli pas ɔl insef.'

(2) Di Lēta to di Ibru pipul dēn, we Chals R. Edman rayt: 'Di pōsin we rayt di buk tōk bōt di 'golden ɔlta fō insens' se na di Oli ples we Oli bikōs i get tayt padi biznes wit dis ples we oli pas ɔl insay di ritual we dēn bin de du trade trade. Di ɔlta bin tinap fō wōship; di Oli ples we Oli bin de sho aw Gōd de sho insef. Na so dēn kin put dēn tu insay kōnekshōn wantēm wantēm.'

Bōt i jōs fayn fō se bōku transleshōn dēn de we nō de sōpōt di pozishōn we wi bin dōn tōk bōt, bōt dēn de sōpōt di wan we di The Cambridge Commentary on the New English Bible, we dēn bin dōn prezēnt ɔp bifo dēn kot frōm The Pulpit Kōment. Bifo dēn translēt di Griķ wōd echousa ('get'), dēn kin tek wan wōd o frāyz we de eksplen, as Goodspeed (di ɔlta fō insens 'bin tinap' na di Ples we Oli Pas ɔl), Moffatt (di Oli Ples we 'get' am), Gud Nyus Baybul (i bin de 'insay' di Mōs Oli Ples, Nyu Inglish Baybul ('na ya' na bin di ɔlta fō insens 'bifo di sekōn wan curtain') -- wan list we dēn kin ekstēnd.

Böt pan di wan dën we de rend echousa literally, en so as ‘having’ (ɔ ‘had’), as The Pulpit Commentary en ɔda wan dën we de na in klas, de, dën de, insay alfabetik ɔda , di Amplified New Testament, American Standard Version, Berry’s Interlinear, Emphatic Diaglott (pan ɔl we dën nɔ put eni wan pan di ‘golden ɔlta fɔ insens’ ɔ ‘golden censer’ frɔm di list we dën se di Mɔs Oli Ples get), Jerusələm Baybul, Kij Jems Veshon, Livin Orakls, Marshall’s Interlinear, Nyu Amerikan Stəndad Baybul, Nyu Intaneshonāl Veshon, Nyu Kij Jems Baybul, Rivays Stəndad Version, Rotherham, Weymouth -- semweso wan list we dën kin ekstend.

2. Statement dën we dën kin chalenj. Səm tin dën we dën tɔk böt di kot we wi dən tɔk böt ɔp frɔm The Pulpit Commentary, pan ɔl we nɔto di men tin we i tɔk böt, pan ɔl dat, dën kin invayt kwestyon if nɔto chalenj. En i jɔs fayn fɔ mek wi pe atenšon to dën bay di prinsipul we de na di Baybul we se, ‘Pruv ɔltin; ol wetin gud’ (Fɔs Leta Fɔ Tesalonayka 5: 21).

(1) Insay argument (2) dën se if dën bin dən kip wan gold insens fɔ yuz fɔ di ay prist biən di vel di De fɔ Fəgiv Sin, dën nɔ bin fɔ dən ‘put am, pas di ɔlta we dën kin put insens , insay di vel, bikɔs di ay prist bin nid am bifo i go insay.’

We wi bigin, wi kot Maknayt se di pɔsin we rayt di Ibru Pipul Dən ‘go dən lan frɔm di prist dën se di insens we di ay prist bin de yuz di de fɔ mek dën pe dën sin na gold en na in bin ləf am na di tent we de insay . so nia di vel, dat, we i bin de kam fɔ ɔfishia neks ia, bay we i put in an ɔnda di vel i go ebul fɔ pul am fɔ ful-ɔp wit bɔn kol bifo i go insay di ples we oli pas ɔl fɔ bɔn insens.’ En wi bin ɔndaskayn in wɔd ‘may,’ en se wi de du dat bikɔs semweso, sɔntem i nɔ bin dən lan so.

Naw bay di sem tin, wi fɔ se, pan ɔl we sɔntem dën nɔ bin dən kip di tin we dën kin yuz fɔ mek tin dën na di ples we Oli Pas ɔl nia di vel so dat di ay prist go pul in an ɔnda di vel en rich am, i go mɔs bi se i tu bɔku fɔ se dën nɔ bin fɔ dən kip am de ‘bikɔs di ay prist bin nid am bifo i go insay.’ Bikɔs i go dən get am di we aw Maknayt bin tɔk böt, bifo i go insay en bɔn insens pan am, if dën kip am so.

(3) Insay argument (3) dën se bikɔs di langwej we di Leta to di Ibru dën rayt na ‘Həlenistik,’ en di Həlenistik rayta dën lek Filo en

Josefɔs, en bak Klemins Alegzandrinɔs en ɔrijin, ‘ɔltem dën kin kɔl di ɔlta fɔ insens thumiaterion chrusoun,’ di pɔsin we rayt Ibru s go du di sem tin instead fɔ yuz thumiaterion insay di səns fɔ ‘səns’ lek aw di LXX du am, lek se di LXX inseg nɔto Həlenistik, we na so i bi.

Di wɔd ‘Hellenistic’ kɔmöt frɔm Hellen, di mythological ancestor of di Hellenes, ɔ Grik dəm, we bin de liv fɔs na Gris, ɔ Hellas (di Grik wɔd fɔ Gris). En wan ɔda wɔd we kɔmöt frɔm di sem tin na ɔlenik.’ Dən tu wɔd ya as dën yuz am fɔ langwej, kɔlchɔ, en ɔda tin dën we tan lek dat, get refrɛns to dën kayn tin ya insay tu istri təm dën we dën separat bay di kɔnkrit we Alegzanda di Gret bin win insay di 4th sentiwođ bifo Krays -- di wan we dën bin de kɔl bifo as Həlenik ɔ klasical, en di las wan dën de tɔk böt am as pipul dën we de fala di Grik pipul dën. Di LXX bin dən pas wan ɔndred ia afta Alegzanda di Gret en na bin Həlenistik transleshon insay di minin we wi jɔs tɔk böt.

Böt i go bi se di Pulpit Kɔment bin yuz ‘Hellenistic’ difren frɔm ‘Ibraistic,’ we get fɔ du wit ‘Hellenists,’ ɔ Gris pipul dën, we difren frɔm ‘Ibraists,’ ɔ Ibru pipul dën. Insay Di Apɔsul Den Wok [Akt] 6: 1 wi dən tɔk böt ‘Helenis’ (Grish pipul dën) as dën difren frɔm ‘Ibru’ -- di fɔs wan dën na Ju pipul dën we bin de na di Dispersion en we bin de na Grik kɔlchɔ en langwej, en di sekɔn wan na bin Ju pipul dën we kɔmöt na Palestayn, we dën kɔlchɔ na bin Ibru en Ibru (Aremik) dën yon langwej. Di LXX inseg na bin transleshon we di pipul dën we kɔmöt na di Grik pipul dën bin translet, fɔ put di Ibru we aw pipul dën bin de tink böt di Ol Təstament skripchɔ dën insay di Grik ɔ Grik langwej.

Di Hələnis dən we translet di LXX bin de nia di Hələnik təm pas di wan we rayt Ibru ən di wan dən we bin de insay in təm ən səntəm dən bin get tayt padi biznes wit di klasical Grik pas di Koine Grik we bin de insay di Nyu Testament təm. Bət stil, di LXX na bin di Ol Testament fə di Ju pipul dən ən di Jəntayl Kristian dən we bin de insay di fəstəm Kristian dən təm afta Krays, ən dən bin so sabi am dat di pəsin we rayt di Ibru Pipul dən bin yuz am mə. So, i tan lək se bəku tin nə de fə no if i bin de na Elənistik we difrən frəm we i bin bi 'Hələnik' ə 'Ibr.'

Apat frəm dat, məmbə se ənda di kəpshən we se 'The Greek Text of Hebrews 9: 4, 'wi kəl atənshən to di tru tin se di Hələnistik rayta Josef, Thayer bin tək bət am se i de yuz thumiaterion, di wəd we de na Di Ibru Pipul Dən 9: 4, fə əl tu'. insəns' ən əlta fə insəns.' Dat de mek di argument we di Pulpit Kəment we wi bin dən tək bət əp, nə get nətin fə du wit fə əndastand thumiaterion insay di minin fə 'səns' bikəs Di Ibru Pipul Dən na Elənistik Ləta. I min bifo dat se əda tin dən fə tink bət fə sho uswan dən min, noto jəs di wəd insef.

4. Fəs, i kin tan lək se di agyument (4) we de əp insef səf de fa sməl. Bət di mə we pəsin de tink bət di wəd 'get,' na di mə i kin klia se dən kin rili yuz am fə 'fə pəsin' we no sho atəl usay i de. As wi bin dən tok, əni wan pan wi get at, liva, ən bələ, we de insay di kəva we de na di bədi we wi de si, bət i get bak di leg ən an dən, we na di apəndiks dən na di bədi bət nə de insay am wit di əgan dən we wi jəs gi di nem. Məs pipul dən 'get' prəpati dən bak we nəto ivin apəndiks -- lək os ə land ə motoka, ə ənitin. So di 'homely illustration of Delitzsch' fə wan shəp we 'get' saynbəd we na di shəp in yon pas di strit pan əl we i de na do na di shəp, kin bi wan rili fayn əgzampul bət aw di 'golden əlta fə insəns' kin bi fə di Məs Oli Ples pan əl we i nə de insay -- dat na, bikəs əf di tayt padi biznes bitwin dən, we dən eksplen insay di skripchə dən.

En i tan lək se dat de mek əl tu nə ebul fə stəp ən komplit, di kənklushən ən əmpəshment fə Di Ekspozitə in Grik Testament, se di chenj frəm 'we' insay Di Ibru Pipul Dən 9: 2 to 'get' na 9: 4, nəto jəs tin bət na səntin we get fə du wit am ən i get minin, as follows:

'As dən dən de ənkərej am bəku təm i nə biliv se we dən de diskraib di fənicha fə di tabanakul nə fə tək bət di əlta fə insəns. Dən dən fil di problem bət di pozishən we dən gi am ya, bikəs fə tru, i bin tinap na do na di vel, ən dən dən chaj di pəsin we rayt am fə mistek. Bət di chenj frəm en he [we], to echousa [get] impotant ən i sho se noto jəs in lokal rileşənship dən we i bin get na in maynd, bət na in ritual asosieshən dən, 'in klos kənekshən wit di ministri fə di Oli ples dən.' na di de fə pe fə sin, we i de tək bət' (Davidson). Fə tru, dən əlta bin so strikt kənekshən wit di Sancta Sanctorum dat insay di dairekshən dən we dən bin gi fəs fə bil am, dən bin pul dis kəmət (Əksod.30: 1-6). 'Yu fə put am bifo di vel (apenanti t. katapetasmatos) we de oba di ak fə di testimoni, ən insay ver.10, 'i oli pas əl (hagion ton hagion) to di Masta."

I nid bak fə be remarked with reference to v.10, dat in entirety it reads: 'Ən Erən go mek atonment pan in ən dən [di əlta fə insəns] wan təm insay di ia; wit di bləd fə sin-əfrin fə sakrifays wan təm insay di ia fə mek dən pe fə [margin, Ə, pan] am fə əl una jənəreshən: i oli pas əl to Jiova.' Dis bin fiba wetin dən bin de du na di Ples we Oli Pas pas əl insef we get fə du wit di səri-at, usay dən bin de bən insəns bak (Ləvitikəs 16: 11-14,15-16).

Apat frəm dat, insay Ləvitikəs 4 dən tək se fə sin dən we ay prist ə kənqrigeshən nə bin no (i klia se insay di ia bitwin di de den we dən kin pe fə sin dən evri ia, we dən nə bin ebul fə go insay di Ples we Oli Pas Əl), na di animal we dən kin gi fə sin in bləd na fə mek di ançynted prist briç am kam insay di tənt fə mit, ən sprink am bifo di vel (we de sheb di Oli ən di Oli Pas Əl ples dən), ən put 'pan di ən dən na di əlta we get swit insəns bifo Jiova, we de na di tənt fə mit' (vs.1-12, 13-26). Dis bak bin fiba wetin dən bin de du na di Ples we Oli Pas pas əl insef we get fə du wit di səri-at, usay dən bin de bən insəns bak (Ləvitikəs 16: 11-14, 1516).

Apat frəm dat, insay Ləvitikəs 4 dən tək se fə sin dən we ay prist ə kənqrigeshən nə bin no (i klia se insay di ia bitwin di de den we dən kin pe fə sin dən evri ia, we dən nə bin ebul fə go insay di Ples we Oli Pas Əl), na di animal we dən kin gi fə sin in bləd na we di ançynted prist bin briç kam insay di tənt fə mit, ən sprink am bifo di

vel (we de sheb di Oli ples en di ples we Oli Pas OI), en put 'pan di on den na di oalta we get swit insens bifo Jiova, we de na di tent fo mit' (vs.1-12, 13-26). Dis bak bin fiba wetin den bin de du na di Ples we Oli Pas pas ol insef we get fo du wit di sori-at, usay den bin de bon insens bak (Levitikos 16: 11-14, 1516).

Den no tok bot eni oda atikul bot fönicha na di Oli Ples se i get boku afiniti, so boku komon, wit di Moes Oli Ples.

Konklushon en Eksplen

As a rizulta fo di kumulativ impak we tin den we den fen se get fo du wit di topik we de na in an, di posin we rayt dis rivyu don get fo rivens di konvikshon we i bigin wit. I bin bigin wit di biliv se insay Di Ibru Pipul Den 9: 4 di we aw den translet 'di gold insens' (King James Version) bete pas di we aw den translet 'golden oalta fo insens' (American Standard Version). (Bay di we, no 'di' no de insay di Grik teks, so dat 'a) na posin we den alaw pafekt wan.) I bin no se i posibul fo translet thumiaterion as 'sens' o 'alta fo insens,' i go dipen pan di konteks. Bot i bin tink bot di tru tin we se di posin we rayt di Ibru Pipul den bin yuz di LXX mo we i kot from en tok bot di tin den we den rayt na di Ol Testament, en di wangren tin we den yuz thumiaterion insay di LXX na fo 'sens,' bin mek i posibul se na so bak yuz we den yuz am na Di Ibru Pipul Den 9: 4 . Dat i bin tink se na di simpul eksplen we de eksplen pas ol, di we we go mek i satisfay.

En Røbot Miligan, we bin don get pat fo shep mi fos intapriteshon, insay in koment bot Ibru we den bin pul insay 1875, we stil na wan pan di best wan den we de, da tem de wi topik bin rili get kontroversi en i bin tray fo ripresent ol di men we aw pipul den de si tin fairly, concluded by saying: 'Fo luk ol, a gri wit Alfod, en a kin se wit boku pan di komentato den ol tu ol en tide, se di 'balans de inklin to di sens intapriteshon; pan ol we a no fil eni we se di problem don komot olsay; en a go hail wit gladi at eni nyu solvishon we go klia am stil mo.'

Na mi konvikshon se insay mi risach dis tem, we fa fawe pas eni wan we a bin don eva mek o we a kin tek tem fo bifo o ivin ekspekt fo naw, en fo fen data we Milligan no tok bot, a kin don diskoba di ditel den we no bin kam na in atenshon -- ditil den we go tip di balans di oda we fo am lek aw den don kam fo mi. Den tin ya mek a komfyut naw wit di 'alta' intapriteshon -- yet no so mared to am dat mo infomeshon to di kontrari no bin ebul fo tip di balans bak to di 'sens' intapriteshon. En a don sheb se data na dis rivyu fo di konsidareshon en evalueshon fo di rida fo insef, noto fo tray fo impoz mi nyu-arrived-at persuasion pan am. Pantap dat, instead fo jøs gi mi konklushon, a don rayt sòntin bot di we aw a de du mi yon investayshon en rizin fo enitin we i go valyu.

Fo du dat, bot, don tek fa fawe mo ples pas aw a bin de tink na di biginin, bikos da tem de a bin jøs don chet som kayn rod we a go tek, noto di ditil den we a go inklud as a diskoba wetin to mi na important wan den fo evaluat. Don bak, som pat den pan am kin tu ditayli en/o teknikal fo di intres fo som. Bot den kayn tin ya de insay fo mi yon rekod en bak fo benefit eni oda posin we go intres pan am.

I kin bi bak se boku tem a kin fen material we fo don yusful na sekshon den we den don rayt, en go bak en mek yus to am de. Dat min se som tin den we den bin de tink bot de sho bifo tem na di rivyu pas aw den bin de tink bot di wok we den bin de du fo du risach en fo rayt di fo stem. If i tan lek se som tin den de tak pan somsay pas fo mek den jøyn wit di oda wan den, wetin wi jøs tok bot kin bi di rizin fo am.

Wit den eksplen ya, wi op se di sirios student go rid en tink gud wan bot di tin den we wi don tok bot boku tem -- bikos i kin tu boku fo mek den dayjest insay wan ridin.

A

D

DEN

D

UMS ynopsisand

C omparisonof

I nterpretation

O pt

ion

s

Dis na fō gi sōma prezəntənsħon fō di we aw pipul dēn de si tin dēn we dēn dōn ɔlredi tōk bōt en we dēn dōn rayt, fō mek dēn go ebul fō brin dēn to wan fōs fō izi fō kōmpia ēn evalyu - tu involv di 'golden censer' intapritesħon, ēn tri involv di 'golden altar of insense' intapritesħon.

1. 'Golden Censer' Interpretation, in Reference to the Tabernacle: (a) Dēn bin fō dōn favøret am pan langwej insay Hēlenik o klasical Grik, bōt nōto insay Hēlenistik Grik lēk aw sōm pipul dēn bin de tink bifō tem -- inklud misf bifō di bōku risach we dēn de du naw; (b) nō rayt ēnitin we dēn tōk bōt na ɔl di 'Golden Altar of Incense' ēnisay na di Tabernacle, usay i important fō sho insay di Ol Testament tēks dēn (c) Nō sens nō de we dēn tōk bōt na eni wan pan di Ol Testament tēks dēn o ɔda istri rēkōd dēn we a dōn si se dēn dōn tōk bōt am se na lēk aw dēn rayt am as bi fōnicha 'insay' di Ples we Oli Pas ɔl, en nōto eni wan pan di gold we dēn tōk bōt se dēn de yuz insay de. If en te dēn prodyuz istri pruf fō in favorit, dis intapritesħon naw get fō tek am as kōnjekħon en dat mek i nō satisfay.

2. 'Golden Censer' intapritesħon, insay Possible Reference to Solomon's Temple Instead of Tabernacle: Bōt (a) di pōsin we rayt Ibru nō tōk klia wan bōt di tempul strōkħo, bōt i tōk bōt di tabanakul we mōtalman 'pitch' (8: 2) ēn 'mek' we Mozis rayt (8: 5); en (b) en dēn nō tōk bōt ēnitin na di skripħo dēn na di tempul 'ɔrakl' (Ples we Oli Pas ɔl) se i get eni fōnicha pas di agriment bōks en di chērċeb dēn we kōba am. So di skripħo dēn we de tōk bōt Sōlomōn in tempul nō de ɛp wi fō sōlv di problem we de na Di Ibru Pipul Dēn 9: 2-4 .

3. 'Olta fō Insens' Intapritesħon, bōt fō Put di Olta na di Oli Ples; Dis bin apin insay di veshōn fō Benjamin Wilsin in Emphatic Diaglott (1864). In eksplen na: 'Di ridin fō di Vatikan MS. Dēn dōn tek am as i de gi sōlv fō wan problem we dēn gri se, en as i gri pafekt wan wit di stori we Mozis bin rayt.' Dat i de du, bōt na ridin we i tan lēk se i nō get eni sōpōt frōm eni ɔda pan di bōku bōku manuskrip dēn we de naw, en bitwin di wan dēn we sabi bōt di tēks dēn, dēn kin tek am se na lay lay tin. Ivin Westcott en Hort, we bin valyu di Vatican Manuscript as a whole very highly (tu ay, sōm pipul dēn dōn tink), instead fō put am insay dēn recension of The New Testament in Grik, put am insay dēn 'List of Noteworthy Rejected Readings.' So, Wilson in veshōn na dis pōjnt get so infinitesimal sōpōt dat i prekari fō adopt am.

4. 'Olta fō Insens' Intepritesħon, bōt fō Biliż se di Rayta fō Di Ibru Pipul Dēn bin Mistek fō Tink se di Golden Olta De Insay di Veil' -- dat na, insay di Ples we Oli Pas ɔl. Dis kayn tin de insay wan buk we dēn kōl The Cambridge Commentary on the New English Bible (1967). Bōt i de sho se (a) nōto jōs di inspekħon we di pōsin we rayt di Ibru rayt bin gi bōt i agens (b) di we aw i bin ɔndastand di Ol Testament, we i tan lēk se ɔda we i tu big fō am fō dōn mek blunder lēk dat, if dēn bin inspekt am So, dēn nō go ebul fō aksept am as satisfay sōlvishōn

Mōch mō akseptabl go bi AE Harvey in kōment insay in Companion to the New Testament (of the New English Bible), we i se: 'I strenj fō mek i tan lēk se dis rayta de tink bōt dis olta we de insay di rum -- pas nōmō i de tōk bōt

am as sɔntin we nid fɔ ep di insay rum, pan ɔl we nɔto rili insay am' (dən ad empeshment) -- we kɔment wi nɔ bin ebul fɔ put insay wi fɔs ɔbshɔbishɔn dən pan di intapriteshɔn we wi bin dən tɔk bɔt, bɔt we fit introdukshɔn to di neks en las intapriteshɔn we dən go prezənt

5 'Olta fɔ Insens' Intepriteshɔn, bɔt as I de pan di Mɔs Oli Ples insay wan Sigifikant Səns we Nɔ De 'Insay' -- we dən sɔpɔt bay di chenj from 'we de ' insay 9: 2 we i de tɔk bɔt di Oli Ples, fɔ 'gɛt' insay 9: 4 pan di pat pan di Ples we Oli Pas ɔl, we nɔ de stop ɔ i nid fɔ de insay de. evri wan pan wi get at, liva, en bəle insay di kɔva fɔ di fɔs bɔdi bɔt i get an en leg dəm we na apəndaj dəm na di bɔdi bɔt nɔ de insay am wit di ɔgan dəm we dən jɔs gi di nem. So di Ples we Oli Pas ɔl kin get ɔl tu di 'ak fɔ di agriment' wit in sɔri-sidɔm ples en di cherɔb dən we de insay am en di 'golden olta fɔ insens' we de jɔs ausayd am na di Oli Ples -- usay i kontinyu fɔ get rilayshɔn to di Most Oli Ples we di ɔda fənicha dən na di Oli Ples nɔ bin de, pan ɔl we i kam pan usay en aw i de wok, lɛk aw dən bin dən tɔk bɔt am te naw.

Dis tan lɛk se i nɔ go ɛva chenj en i kin mek pɔsin biliv, en fɔ tru, na di simpul eksplen we de eksplen mɔ, we nɔ get eni wan pan di tin dən we pɔsin kin agens we get fɔ du wit di ɔda opshɔn dən.

Tin dən we de na ɛvin Klin

H eb

rew

s

9

:

2

3

Teks: 'So i bin nid fɔ klin di kɔpi dən fɔ di tin dən we de na ɛvin wit dən [animal sakrifays] ya; bɔt di tin dən we de na ɛvin dənsef get sakrifays dən we bəte pas dən wan ya.'

Dis de tɔk bɔt wan difrəns we 'nises' pan di 'klin' element fɔ di rial tin dən we de na ɛvin en fɔ dən

'kɔpi dən we de na dis wɔl,' en i de aks kwesṭyɔn bɔt wetin na di 'tin dən we de na ɛvin' ɔ 'tin dən na ɛvin' we nid fɔ klin, en wetin mek dən nid am. En i kin pas aw wi nɔ ebul fɔ no wit ɛnitin we tan lɛk se wi fɔ no, bikɔs i dən bi pɔzl to sɔm pan di masta sabi bukman dən we get səns pas ɔlman we sabi bɔt di tin dən we dən de rayt.

Quotations from Skəlaship dən

1. Rəbɔt Miligan tɔk se dən dən tɔk se di 'nises we wi dən tɔk bɔt, kɔmɔt from di sin we di enjəl dən sin we nɔ bin kip dən fɔs prɔpati, bɔt we bikɔs dən tɔn agens di gɔvment, dən bin trowe dən dən to Tatarɔs (Pita In Seken Leta 2: 4; Jud 6).' I se: 'Bɔt, dən nɔ de tek enjəl dən na wi ples, en bikɔs ɔf dat, dən nɔ fɔ fos dən fɔ mek wi disayd fɔ du sɔntin. Si not na ch.2:16.' (Kɔment bɔt Di Ibru Pipul Dən.)

2. A. T. Rəbɔtsan se: 'Fɔ wi i tan lɛk se i nɔ izi fɔ tɔk bɔt di ritual fɔ klin ɔ fɔ gi ɛvin insef bay we Krays apia as Prist-Viktim. Bɔt di wan ol pikchɔ rili mistik' (Word Studies in the New Testament). 3. Di Eksplɔzitɔ in Grik Testament kot Brus

as dis: 'A lək fə mek a nō tray fə gi tiolojikal minin to di wəd dən.' A go lək fə mek a ɔndastand dən na mi maynd bay we a de tink bət di glori en ɔnō we de kam ivin na əvin bay we di 'Gəd in ship' go insay de. A biliv se poem pas tioloji de insay di wəd dən.'

Bət na di ɔda say, in ədito fə Ibru, Makus Dəds, kəntinyu fə tək se:

'Bət i nō izi fə mek dən pul na dis pəynt pan di pəsin we rayt di buk in argument di tiolojikal infəmeshən we insay səm sens en insay səm rilayshən di pipul dən we de na əvin nid fə klin pəsin. Di tabanakul we de na dis wəl, as Gəd in os, dən bin fə dən tek am se i oli bikəs i de wit am en i nō nid fə klin am, bət bikəs i bin de mit bak wit man dən, i bin nid fə klin am. En so wi rileshənship na əvin wit Gəd, en ɔl di tin dən we wi de yuz fə tray fə go nia am, nid fə klin. Insay dənsef tin dən we de na əvin nō nid fə klin, bət as sinful pipul dən dən go insay dən, dən nid am. Wi padi biznes wit Gəd sote go nid fə klin.'

4. Semweso, Marvin R. Vincent kot Delitzch as dis: 'If di siti we de na əvin fə Gəd, wit in Oli Ples, na, we go gri wit di prəmis, fə di pipul dən we dən dən mek agriment, so dat dən go get pafəkt padi biznes wit Gəd, dat min se dən gilti dən dəti dən oli tin ya en bak di wan dən we de na dis wəl, en dən fə klin dən di sem we lək di tipik lə we dən dən pik fə di las wan, nəto bay di bləd we pəsin we nō pafəkt get, bət na sakrifays we pafəkt' (Word Studies in the New Testament).

5. Bət Albert Banz tək sməl bət di tin wit dən wəd ya: 'Di we aw dən yuz di wəd klin, we dən yuz ya fə əvin, nō min se əvin nō bin oli bifo, bət i min se naw dən dən mek sina dən ebul fə go de; o fə mek dən kam wəship de di we we dən go gri wit' (Notes on the New Testament).

6. Bət Rəbət Milligan tək bak se: 'I tan lək se natin nō de we pas fə rili klin 'di tin dən we de na əvin' we go mit di tin dən we di təks se fayn fayn wan. En so a kin tink se fə di təm naw, at ɔl, dis na fə wi mə bət fet pas fə get sens. We wi ebul fə ɔndastand en eksplen gud gud wan aw Gəd oli pas əni wan pan di oli enjəl dən (Rev. 15: 4), en aw i bi se di əvin səf nō klin na in yay (Job 15: 15), wi kin dən səntəm wi go ɔndastand klia wan pas aw wi de ɔndastand naw, aw i bi se 'di tin dən we de na əvin,' we go tek ivin di siti we di Gəd we de alayv de, we na Jerusələm we de na əvin, fə nid fə de we dən klin wit di Masta Jizəs in bləd we de mek pəsin in sin. I tan lək se di tru tin inseg dən sho klia wan insay wi təks; bət di rizin fə am nō so klia.'

Dən i aks se: 'I kin bi bikəs ɔf di tru tin, we dən bin admit bəku pan di oli wan dən na əvin fə wet fə Krays in day, en pan ɔl we dən bin de du wetin rayt bikəs ɔf fet, tru Gəd in spəshal gudnes en fə bia, dən stil nid di klin we dən de yuz Krays in bləd we dən shed am, fə mek dən oli ɔltogəda. Si not dən na ch.9: 15.' (Kəment bət Ibru.)

Wi go go bifo pan di premis se Milligan, insay in fəs sentəns we dən kot ɔp, en nəto Banz, na kərek. Bət duya məmbə di las wan in wəd 'bifo,' en semweso, Milligan in kwəstyon we wi jəs notis, we wi go get chans fə tək bət dən tu tin ya bak ɔnda

'Concluding Observations.'

Di tin dən we yu si frəm Skripchə

1. Di Fəs Kəvinant en di Təmbul na di Wəl. Di 'kəpi dən fə di tin dən we de na əvin' na bin di tabanakul we de na dis wəl we Mozis bin bil en in fənicha en tin dən fə yuz (vs.1-5, 18-22). Dən bin get səntin fə du wit di fəs 'testament' o 'kəvinant' we dən mek na Saynay wit Izrl we get bədi, we dən bin 'dediket' wit di bləd fə kaw pikin en got, we dən sprink pan 'di buk inseg en ɔl di pipul dən' (vs.18-20).

Di Grik wəd fə 'dediket' na egkekainistai, we na wan we fə egkainizo, 1. Fə ridyus (Səken Kronikul 15: 8). 2. Fə du nyu wan, bak (Sir. 33(36).6). 3. Fə initiate, kənsakret, dediket (Ditarənəmi 20: 5; Fəs Kin 8: 63; I Samiel

11: 14, en ɔda wan dən; Di Ibru Pipul Dən 9: 18; 10: 20) -- akədin to Thayer. Milligan se ‘inaugurated’ as di best səns na 9: 18, usay dən se ‘di fəs agriment nə bin ‘dediket witout bləd.’ Dis gri wit Thayer in ‘initiated.’

(NOTIS: I tan lək se Thayer fə dən put Fəs Samiel 11: 14 insay kategori No.1, ‘fə ridyus,’ instead of kategori N.3.)

2. Di Sekon ɔ Nyu Kəvinant ən di Tənta we de na əvin. Di ‘fəs’ agriment ɔ testament na Krays tek am, ‘so dat i go mek di sekon wan’ (10: 9), we ‘nyu agriment’ na in na di midul (9: 15), ən in bləd na di bləd fə se agriment (Matyu 26: 28; Mak 14: 24; Lyuk 22: 20; Fəs Ləta Fə Kərıntı 11: 25) -- tru we bləd i ‘in go insay wan təm fə ɔltəm go na di oli ples [əvin sef, Di Ibru Pipul Dən 9: 24], we dən dən fri am sote go’ (Di Ibru Pipul Dən 9: 12).

‘Wi get ... wan ay prist, we sidəm na di raytan fə di tron fə di Majesty na di əvin, we na ministə fə di oli ples, ən fə di tru tru tabanakul, we di Masta bin bil, nəto mətalman [in kontrast.] wit di kəpi we de na dis wəl]. . . . Naw, if i bin de na di wəl, i nə bin fə bi prist atəl, bikəs səm pipul dən de we de gi di gift dən akədin to di lə; we de sav wetin na kəpi ən shado fə di tin dən we de na əvin, . . . Bət naw i dən get ministri we bətə pas əl, bay mə as i de bi di midulman bak fə wan bətə agriment, we dən mek lə pan bətə prəmis’ (8: 1-6).

‘Bikəs if di bləd fə got ən kaw [we dən mek ənda di fəs agriment], ən di ashis fə wan kaw pikin we dən sprink di wan dən we dən dəti, go mek di bədi klin fə [səriməni]: Krays in bləd go məs bi , we tru di [ɔ, in] Spirit we go de sote go gi insef to Gəd we nə get wan bət, klin una kənshəns frəm day wok fə sav fə liv Gəd?’. (9: 13-14).

(NOTIS: Tek notis aw i tan lək se ‘dedikeshən,’ ‘fə mek pəsin oli,’ ən ‘klin’ get səntin fə du wit dənsef. En dis de mek wi no mə bət wetin de na Fəs Ləta Fə Tesalonayka 4: 3-7, lək dis: ‘Bikəs dis na di Gəd want, fə mek una nə du mami ən dadi biznes di we aw Gəd nə want; Una nə fə ən una bikəs una nə want fə du wetin Gəd want Gəd nə kəl wi fə dəti, bət fə mek wi oli.’)

Agen, ‘we i dən mek wan sakrifays fə sin sote go, [i] sidəm na in raytan fə Gəd; ... Bikəs na wan ɔfrin i dən mek di wan dən we oli, pafekt sote go’ (10: 12-14). ‘A nə go məmbə dən sin ən dən bad tin dən igen’ (v.17).

NOTIS: Dis nə min se we pəsin bi Kristian, ivin sin dən we i go du tumara bambay, dən kin tek kia ɔf am bak; bət bifə dat, i min se wans dən dən fəgiv əni sin, i nə tan lək ənda Mozi in lə, dən nə de məmbə am bak əvri ia ən nid fə pe fə am bak ən bak ia to ia, bət dən fəgiv am fə əl di təm we get fə kam, Bət di efficacy of the blood of Jizəs Krays de kəntinyu fə de ɔltəm fə de fə klin di sin dən we Kristian dən dən du afta dən dən bi da kayn we de.)

3. Praktikal Benifit Ənda di Nyu Kəvinant Fə Di Wan dən we Stil Na di Wəl. Bikəs Krays in ay prist wok ən di blesin dən we pas əl we i de mek wi get, dən advays Kristian dən fə ‘de nia di tron we get gudnes [we wi fə tink se i de na əvin] wit maynd, so dat wi go get səri-at [we min se dən fə fəgiv wi.] fə sin dən as nid de] ən fən gudnes fə ep wi [ɔda we bak] we nid de’ (4: 16). ‘Fəs, mi brəda dən, una get maynd fə go na di oli ples [we Krays ən di ‘trone we de gi Gəd in spəshal gudnes’ de, ən di benifit dən we in bləd we i shed go get] bay Jizəs in bləd, bay di we we i gi in layf to wi, wan nyu ən layf we, tru di vel, dat na in bədi; ən GET wan big ay prist we de oba Gəd in os; lə wi kam nia wit tru at wit ful fet’ (10: 19-22a).

(NOTIS: Di we aw wi de kam ‘nia’ naw [tru di ‘bətə op’ we wi get pan Krays, 7: 19] i tan lək se na bay we wi de pre wit əl wi at ən tru tru wəship ən obe, we wi de wet fə mek Krays kam bak , wi big big prist, ən di komplit we aw wi sev [9: 27-28; 4: 13-18] -- sev ‘to di uttermost’ [Di Ibru Pipul Dən 7: 25 Dən dən put empəshment pan ‘sinsis’ ən ‘tri,’ bikəs Jizəs bin se to səm pipul dən se: ‘En una dən mek Gəd in wəd nə get pawa bay una tradishən.Una ipokrit, Ayzaya bin tək fayn bət una, i se Dis pipul dən de ənə mi wit dən lip, Bət dən at de fa frəm mi na fə natin dən de wəship mi, dən de tich mətalman lək aw dən de tich’ [Matyu 15: 6b-9, ASV -- di KJV na v.6 we se, ‘Dis pipul dən de kam nia mi wit dən mət, ən ənə mi wit dən lip dən; bət dən at de fa frəm mi’]

Concluding Observations

1. Di 'tin dən we de na əvin,' o di 'tin dən we de na əvin,' fə bi di rial tin dən we di tabanakul we de na dis wəl en di tin dən we dən bin de yuz fə mek am en di wok we dən bin de du fə wok na di wəl na bin 'kopi,' en i go tan lək se dən go inklud di chōch na di wəl en di chōch fə di wan dən we dən dən fri na əvin (luk 12: 22-24). Di Ples we Oli Pas ɔl, we na bin ekstenshōn fə am en we di Ples we Oli Pas insəf bin pas fə go insay, fə bi di chōch na di wəl. Wi kin si dis frōm di tru tin we dən se Kristian dən de na ' ples dən na əvin insay Krays: (Leta Fə Efisəs 1: 3; 2: 6), en se 'wi sitizinship de na əvin' (Leta Fə Filipay 3: 20) -- di chōch bi Gəd in kiñdəm na dis wəl, we, pan ɔda tin dən, dən kəl am 'di kiñdəm na əvin' (luk Matyu 16: 18-19).
2. Fə tru, i nə go izi fə mek dən fəlt Milligan fə we i nə gri wit di tək se dən fə klin əvin wit Krays in bləd bikəs of di enjəl dən we bin dən sin en we dən dən trowe bikəs of dat, lək aw Pita In Səken Leta 2: 4 en Jud 6 se -- fə , as Milligan bin tək, dən nə ebul fə tek enjəl dən insay di say we di Leta to di Ibru Pipul Dən 9 si 2: 16-17).
3. Miligan nə bin get di ansa to in yon kwəstyōn, en i go fayn fə mek wi nə tək tru bət am. Bət wi kin wit prəfit fə chək en tink bət wetin i min. In kwəstyōn na bin: 'I kin bi bikəs of di tru tin, we dən bin admit bəku pan di oli wan dən na əvin fə wet fə Krays in day, en pan ɔl we dən bin de du wetin rayt bikəs of fet, tru Gəd in spəshal gudnəs en fə bia, dən stil nid fə mek dən klin fə yuz Krays in bləd we dən shed am, fə mek dən oli atəl. Si not dən na ch. 9: 15.'

Chapta 9: 15, as Milligan bin tək bət, se Krays na 'di midulman fə wan nyu agriment, we day [in yon] dən apin fə fri di bad tin dən we bin de ɔnda di fəs agriment, di wan dən we bin dən de we dən kəl kin get di prəmis fə get di prəpati we go de sote go.'

Bot dat no se dem bin don get am oredi. En Chapta 11: 39-40, afta we i gi eggampul dən frōm bifō en afta di Ebi Ren, en insay ɔl tu di təm dən we di Patriak en Mozis bin de rul, bət man en uman dən we get fet, i se: 'En dən ɔl ya dən get witnes to dən tru dən fet , nə bin get di prəmis, bikəs Gəd dən gi wi səm bətə tin bət wi, so dat apat frōm wi, dən nə go pafekt.'

En bət Devid, we bin de insay da list de fə di fetful wan dən (11: 32), di apəsul Pita bin tək pan Pentikəst afta Krays get layf bak en go ɔp na əvin, se 'i day en bər am, en in grev de wit wi fə dis de,' en spəshal wan se 'i NC go go ɔp na əvin' (Di Apəsul Dən Wok [Akt] 2: 29,34).

Apat frōm dat, dən kin ekspəkt wetin bin tru bət Devid fə bi tru fə ɔl di ɔda wan dən, pas nəmə Inək (Di Ibru Pipul Dən 11: 56) na bin eksepshōn, we dən chenj so dat i nə go get day en dən nə go fən am igen na di wəl, bət i go məs bi we dən tek am go na Əvin ɔ ədasay go na Ədis, wi nə no uswan, pas nəmə se di las wan na fə di spirit dən we dən day bifō dən get layf bak -- en llayja, we dən nə tək bət na Di Ibru Pipul Dən 11, go fədəm na di sem kategori we Inək bin fədəm (Səken Kij 2: 11-12).

Bət, ivin if dən tu ya nə bin de pan wetin dən tək na Di Ibru Pipul Dən 11: 39-40, dən nə go rili bi Milligan in 'bəku.' Bət stil, if dən na bin dən kayn eksepshōn dən de en dən ker dən go na Əvin instead fə go na Ədis, wetin Miligan bin tək bət di 'bəku' əvin we de dəti, i go məs bi se na tru bət di prezəns we Inək en llayja bin de.

Hades na di ples we di spirit dən we dən day de bitwin day en di layf bak en dən nə de ripresent am as dən emti en dən te di jeneral layf bak en jojmənt (Reveleshōn 20: 11-15) -- na da təm de ('di las de') ɔl di wan dən we dən day go get layf bak (Jən 6: 39,40,44,54). So i go məs bi se ɔl di wan dən we dən day in spirit go de na Ədis te dən bədi get layf bak. Bət Krays in spirit nə bin ləf na Ədis, bikəs i bin get layf bak (Di Apəsul Dən Wok [Akt] 2: 31), en fəti dez afta dat, i bin go na əvin (1: 3, 9-11) -- di fəs wan, i go tan lək se i day nə go de igen (luk Di Apəsul Dən Wok [Akt] 13: 34).

As bak, we i kam pan Krays in day en layf bak, 'dən bin rest di vel na di tempul frōm ɔp to dəŋ; en di wəl bin shek; en bəku bədi dən we di oli wan dən we bin dən slip bin get layf bak [we i klia se i min se dən spirit nə bin ləf na Edis səf]; en we dən kəmət na di grev dən afta we i get layf bak, dən go insay di oli siti en apia to bəku pipul dən' (Matyu 27: 51-53).

Kweshon: Dən bin kam bak na layf fə shət təm nəmə, o dən bin go na evin wit Krays? Dat wi nə go ebul fə ansa wit kənfidəns. Bət i pəsibul se di las wan kərəkt. Leta Fə Efisəs 4: 8 de tək bət Sam 68: 18, we dən yuz fə Krays, we i se, 'We i go ɔp ɔp, i kər pipul dən we dən kər go as slev, en gi pipul dən gift.' Dis bin bi akədin to di kəstəm fə triumph entre fə soja jeneral dən afta big big fet-fet we dən win -- fə lid wan kəntinjənshən we dən kapchə as pruf fə win enimi en tos gift to pipul dən along di rod fə mach frōm di booty we dən tek na fet. Di gift dən we dən bin gi mətalman we Krays kam bak na evin na bin spiritual gift dən na di fəstəm chəch, jəs lək aw Leta Fə Efisəs 4: 11-12 tək.

Di rizin we mek dən mek di kot frōm Sam 68: 18 nə bin get fə du wit eni ɔda tin pas 'di gift dən we dən gi mətalman'; bət di kot inseg bin du am. I bin get fə du wit 'bəku bəku pipul dən we dən bin kapchə', jəs lək aw dən translet am na di say we dən kəl King James Version. If dis na səntəm fə tək bət di wan dən we bin get layf bak afta Krays get layf bak (we i kin rili bi), dən bin dən bi Setan in slev te Krays fri dən en kər dən go na evin wit am we i go ɔp en sho dən wit inseg as pruf fə se i dən win oba Setan en day, we dən tək bət win na Di Ibru Pipul Dən 2: 14-15 .

[Notis: Fə ɔda analisis bət ustəm di spirit dən we di rayt pipul dən de kəmət fə go na Edis, rid Usay Yu Spirit Go Go We Yu Day?, Joe McKinney, www.thebiblewayonline.com. –rd]

4. So, tink bət dis: Dat (a) frōm we Krays rayz frōm di grev insay di sem bədi we i day pan ɔl we i chenj frōm wan we de day en we nə de rətin to wan we nə de day en we nə de rətin, lək aw Fəs Leta Fə Kərint 15: 53-54 se, en (b) bikəs dən bin dən 'mek am sin fə wi' (Səken Leta Fə Kərint 5: 21), bikəs 'Jiova dən ledəm pan am na in wi ɔl in bad' (Ayzaya 53: 6), i nə bin ebul fə (c) di we aw i go insay evin (en ɔda pipul dən if ɔda pipul dən bin de wit am) tink se i de dəti evin en mek i nid fə klin bifə en te Krays bin dən gi in bləd de fə mek i klin en fə mek i get sin, we dən sho se i dən du?

(If dis kayn tin apin, dən nə go rili tek di evin as səntin we nə oli 'bifo' dis, lək aw Banz bin tək, we wi bin dən tək bət ɔp -- pas nəmə if i dən ɔlredi dəti bay we dən tek Inək en İlayja --bət i go bi so naw te dən 'klin' wit di bləd fə Krays.)

5. Fə dən, pan ɔl we wi nə go ebul fə ansa eni wan pan

Milligan in kwəstyōn dən o wi yon kwəstyōn dən wit shot, wi kin stil get bəku profit if wi tink siriəs wan bət (a) di bad bad we aw Gəd et sin, (b) di ikwal bad bad tin dən we kin apin to sin en di pənishment we must vicariously be peid for wi if dem fordon wi, en (c) di amazing, super-a-bounding grace of God displayed for mətalman fridəm frōm sin en in pənishment we go de sote go tru Krays Jizəs, wi Masta, we Gəd dən put fə bi 'fə mek pipul dən səri fə am, tru fet, pan in bləd, . . . so dat inseg go bi pəsin we de du wetin rayt en we de mek pəsin we get fet pan Jizəs de du wetin rayt (Leta Fə Rom 3: 25-26; kəmpia Jən In Fəs Leta 2: 2-1), en (d) fə təl am tənki ɔltem en mo en mo. Bət na dat na di men rizin we mek wi de tink bət wetin wi dən tək bət, jəs lək aw Pəl bin tək se, 'yu nə go ebul fə fən ɔltin bət in jojmənt dən, en in we dən nə de tray fə no!' (Leta Fə Rom 11: 33).

Bəldnəs en Ekshəreshən Chapta 10: 19-25

1. INTRODUCTION.

Dis na rich hortatory sekshon, wit in enkorejment den we de bays pan big big important tin den we den don okreidi establish (4:14 - 10:18) o pan konklushon den we den pul from de. Di tru tin den get fo du wit wetin wi get (vs.19-21), we den introduks wit di wod 'get.' En eni wan pan di enkorejment den begin wit di wod 'Le wi' (vs.22, 23, 24).

II. FAKT DEN: 'WE YU GET' (Vs.19-21).

1. 'So, mi broda den, wi get maynd fo go na di oli ples bikos of Jizos in blod' (vs.19). 'Di oli ples' we de ya na 'evin insef,' we Krays insef don go insay fo wi, wit, lek se, in yon blod, en tru am -- en we i yuz fo mek wi fri wi sote go (9: 24-25 en tok bot Vs 1112).

We wi 'go insay di oli ples bay Jizos in blod,' wi de go insay 'bay di we we i gi wi, wan nyu en layf we, tru di vel, dat na in bodi' (vs.20) -- we na di sem we fo se, in mortalman. Na bikos i tek di kayn we aw mortalman tan, na in i go ebul fo get day en get blod fo shed fo wi (luk 2: 14-17). En we i go bak na evin, na wit in mortalman bodi we don get layf bak (we i chenj lek aw wi yon go chenj, si Fos Leta Fo Koint 15: 50-52 en Leta Fo Filipay 3: 20-21). So i bi di posin we rayt am (archegos, kapten, o chif lida) o wi sev (Di Ibru Pipul Den 2: 10). Pantap dat, we i kam sekon tem, i go bi 'fo sev' ('to the uttermost,' 7:25) 'to di wan den we de wet fo am' (9:28). I go kam fo tek wi to insef; so dat usay i de, wisef go de de (Joh 14: 3). Don wi go rili 'enta di oli ples' usay i de bikos den fri am 'bay Jizos in blod.'

Bot naw, wi de du am nomena spirit, insay wi lov en worship. Bot dis important pas ol if wi fo enta rili insay di afta som tem. En den kin du am en den fo du am wit 'bod,' bikos 'Jizos in blod' don fri wi en wi get di rizin we pas ol fo wet fo di rial entre we Krays go kam bak. En da 'boldness' de na di men tin we wi de tok bot na wi leta (3: 6; 4: 16; 10: 19, 35). I noto brash o fulhardiness, bot na korej, konfidens, en komfyut, we den graon pan wetin God don du fo wi tru Krays en promis wi fo tumara bambay.

2. 'En fo get big prist oba God in os' (vs.19) -- dat na, Jizos Krays, we den tok bot in prist wok na 1: 3, en den don speshal wan de sho am from 4: 14 -- we de gi ol di ashurant ondalayn en justify di 'boldness' we den tel, en di enkorejment den we de afta dat.

III. EXHORTATIONS: 'LE WI' (Vs.22-25).

1. 'Le wi kam nia' (vs.22) -- dat min se, kontinyu fo kam nia -- 'to di tron we get gudnes [na evin], so dat wi go get sori-at, en fen gudnes fo ep wi as tem de go fo nid' (luk 4: 16).

a. 'Wit tru tru at' -- in ol sinsi, earnestness, en loyalty.

b. 'In ful fet' -- o 'in ful assurance of fet' -- biliv pan God in wod tru Krays (luk Leta Fo Rom 10: 17).

c. 'We wi get (had, perfect tense in the original) wi at sprinkled from wan wiked konshens' -- we get fo du wit fo get 'tru at' -- wan fichural sprinkling wit Krays in blod (cf. 9:14,18-22) -- ikwal to fo mek wi at klin from sin, en from di konshens fo sin (luk 10: 2) -- ikwal bak to fo mek den was wi klos en mek wayt insay di Ship in blod (Revelashon 7: 14).

NOTIS: Dis en di tin we de kam bien ya fo tek am togeda as sontin we apin togeda.

d. 'En we wi (den) was wi bodi wit klin wata' -- wan klia tin we de tok bot Kristian baptizim (luk Di Apasul Den Wok [Akt] 10: 47-48) -- di wan ol mortalman, sol, en bodi, we den don oli to God (luk Leta Fo Rom 12: 1 Fos Leta Fo Koint 6: 15,20-- di las vas we de rid na di AV, 'Una gi God glori insay una bodi, en insay una spirit, we de God in yon). (Luk Di Apasul Den Wok [Akt] 22: 16; Ef.5: 26; Taytos 3: 5 [cf. Joh 3: 5]; Pita In Fos Leta 3: 21*) *Luk Ekskurs na Pita In Fos Leta 3: 21. Pej 60

2. 'Lé wi ol fast (vs.23) -- dat na, 'hold fast di kónfeshón fó wi op se i nō fó shek; bikós i fetful to di wan we prómis.' Di AV gét 'fet,' sóntem na bikós of di wód 'kónfeshón,' we i translet 'prófeshón.' Bót di Grik téks gét di wód elpis, op, instead of pistis, fet, pan ol we dén tu tin ya gét sóntin fó du wit dñsef, lék aw wi go notis dñj ya. En 'op' en bak 'fet' kin bi 'fós' o 'kónfes.' Dén kin translet di wód we de insay di Grik téks, 'homologia,' insay Inglish eni we. If di transletsi am se na admeshón, 'kónfeshón' na di bête transleshón; if dén si am as próklamashón o affirmashón we dén nō aks fó, den 'prófeshón' go bête.

'Op' na rili important wód insay Di Ibru Pipul Dén, i de bak na 3: 6; 6: 11,18; 7:19. Na wan kómbaynshón fó ekspékt en want, en 'fet' na 'fós' mek pósin bilih wetin i de op fó, fó bilih tin dén we wi nō de si' (11: 1).

Di rizin we dén gi fó ol wi op tranga wan na bikós 'i fetful we prómis.' En pan dat, wi níd fó rivyu di téks we de na 6: 13-20.

3. 'En lè wi tink bót' (vs.24-25) -- dat na, 'tink bót wisef fó mek wi veks fó lék en du gud wok' (vs.24).

a. 'Nō fó lef wi yon geda togeda, lék aw sóm pipul dén kin kostóm' (vs.25a) -- o, 'nō fó de fa from wi mitin, lék aw sóm kin du' (NEB). A. E. Harvey tók bót dis dis: 'I go mós bi se mō de fó dis pas fó jós slow fó atend chóch [we inséf fó avoyd]. Fó de fa, de sho (insay Grik, if nōto insay Inglish) fó nō tinap tranga wan wit wi kómpin Kristian dén we tin tranga -- en wan skech fó dén kayn tém dén de de fala sóm layn dén go bifo' (The New English Bible Companion to the New Testament , 1970, pp.706-07.) Thayer semweso, we i de difayn di Grik wód, egkataleipo, i se i kin min 'to lef na strech, lef we nō ebul fó ep, (colloq. lef na di lurch).'

Di tin we dén tók mō bót na dis vas nōto di we aw wi nō de tink bót bróda dén di rayt we we wi lef fó jöyn dén na Kristian asembli, en di tin we dén de tók mō bót, we bigin wit di vas we de kam bién (26), na di próblem we wi de put wisef ónda bay we wi nō de 'we dén de geda togeda.'

b. 'Bót fó enkorej unaséf' (vs.25b). Pan ol we dén min se 'Wan óda wan,' nō de insay di Grik téks. Di wód 'bót' de introduks wan difrens: 'Nō fó lef wi yon geda togeda ... bót fó enkorej.' So, wan rizin fó mek wi geda na Kristian kontakt, enkorej, enkorej, en sópöt wisef -- 'édifikasiéshón, enkorej, en korej' (luk Fós Léta Fó Kórint 14: 3).

c. 'En so mō, as una de si di de de nia' (vs.25c). Dis de sho se wan de we dén go get big big test dñn kam nia, we di feloship en enkorejment fó Kristian asembli dén go níd mō instead fó lè dén nō du dat, fó mek dén nō go baksay en fó mek dén nō tón dén bak pan Góð -- wan de we dén bin no bót -- en we dén bin de tók bót bay dén as 'di de.'

Sóm pipul dén dñn tink bót dis as 'di Masta in de' na Réveleshón 1: 10, we di fóstém Kristian dén bin óndastand se na di fós de insay di wik, we dén bin de gét asembli óltem evri wik. Bót di konteks, 'nō fó lef' di asembli dén 'bót enkorej,' i tan lék se i de sho se dén fó geda fó enkorej dñsef, pas fó min fó enkorej dñsef kwik kwik wan tru di wik fó geda di neks Masta in de we de kam nia.

Óda pipul dén dñn tek 'di de we de kam nia' as Krays in Sékon Kam. Bót, pan ol we wi fó rédi fó dat eni en óltem, dén kin tel wi bóku tém se wi nō no ustém i go bi, inklud Krays inseg we i bin de na di wól (Matyu 24: 35-44; 25: 1-13 Mak 13: 31-37; Bót stil, insay wi Masta in Parebul bót di Talent dén, dén bin de sho se i pósibul fó mek i kam bak fó 'lóng tém' (Matyu 25: 14-30 en v.19 mō). I nō bin 'ni nia' we dén rayt Séken Léta Fó Tésalonayka, en i nō go bi bifo wan big apostasi we di apósal Pól bin dñn tók bifo tém fó sóm tém we nō go dñn tumara bambay go apin (2: 1-12). En we di apósal Pita bin rayt in sékon léta to Kristian dén, pipul dén we bin de provok am bin ivin de aks if i go éva apin, bikós i bin dñn óredi bi so lóng afta dén dñn prómis am (Pita In Séken Léta 3: 1-13). Stil. We i rayt in fós léta, na bin tém 'fó jçjment begin wit Góð in os, en if i begin from wi fós, wetin go bi di end fó di wan dén we nō de obe Góð in gud nyuz? En, if di wan we de du wetin rayt nō go ebul fó sev, usay di wan we nō de fred Góð en di wan we de sin go apia?' Dén bin tók dis insay di konteks fó 'faya trial' we Kristian dén bin de gét (Pita In

Fos Leta 4: 12-19). En rizin de fo biliv se di ‘jōgment’ we wi tōk bōt na ya bin tōk bōt sōfa en bad bad tin dēn we Krays bin dōn tōk bōt insay di Gōspel dēn.

If na so, dat min se i go bi se ‘di de we de kam nia’ we dēn tōk bōt na Di Ibru Pipul Dēn 10: 25 na di de we dēn go pwel Jeruselēm, we fo apin insay di layf we di jēnēreshōn we bin de da tēm de wit Krays (Matyu 24: 1-34; Mak 13: 1-30; Lyuk 21: 5-32), en i apin insay di ia 70 afta Krays, insay shot tēm afta di leta to di Ibru pipul dēn go mōs dōn rayt am, we di sayn dēn we de sho se i de kam nia go de bōku mō en mō. Dēn bin brij am bikōs of di tēnsiōn en fēt-fēt we bin de go bifo bitwin di Ju lida dēn na Palestayn en dēn Roman masta dēn. En as dēn kayn tēnsiōn de bin de go ḥōp, di lōt fo di Ju pipul dēn ɔlsay na di Roman empaya bin de kam mō en mō prekarīos -- en so wit Kristian dēn, bikōs da tēm de dēn bin de tink bōt dēn jōs lēk se dēn na wan sēkt pan di Ju en Jēntayl Kristian dēn as Ju pipul dēn we dōn tōn to Jiova.

Di Masta bin tōk se tōbul we nōbōdi nō go ebul fo kōmpia go de di tēm we dēn go kam rawnd Jeruselēm en pwel am, en i gi in disaypul dēn instrōkshōn fo rōnawē. En Yuzibōs, insay in buk we nem Ecclesiastical History, i se: ‘Bōt di wan ol bōdi fo di chōch na Jeruselēm, we Gōd bin dōn tel dēn fo du, we dēn bin dōn gi am to man dēn we bin gri fo wōship Gōd bifo di wō, dēn bin pul dēn kōmōt na di siti, en de na wan patikyula say tōn we de biēn di Jōdan, we dēn kōl Pēla. Na ya di wan dēn we biliv Krays, dōn kōmōt na Jeruselēm, lēk se oli pipul dēn dōn lēf di kin siti sef, en di wan ol land na Judia kpatakpatā; di rayt we Gōd bin gi dēn fo di kraym dēn we dēn bin du agens Krays en in apōsul dēn, bin dōn pas dēn, en i bin dōnawē wit di wan ol jēnēreshōn fo dēn bad pipul ya kōmōt na di wōl kpatakpatā.’ (Buk III, Chapta V.) Dis na inf fo mek wi mēmba wetin Pita bin de tōk bōt di pōsin we de du wetin rayt ‘nō nō go ebul fo sev,’ en i bin de fa fawe pan di tin dēn we Jizōs bin tōk se, ‘pas nōmō dēn de dēn de shot, nōbōdi nō go ebul fo sev am dēn dōn sev, bōt fo di wan dēn we dēn dōn pik, dēn de dēn de go shot’ (Matyu 24: 22).

IV. EKSKURSUS (PITA FOS 3: 21).

Pita In Fos Leta 3: 21 get important kōnekshōn wit Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 22: 16 we get fo du wit ‘fo kōl PAPA Gōd in nem,’ en wit Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 2: 38 we get fo du wit ‘fo fōgiv wi sin’ en fo get ‘gud kōnshēns.’ Insay di langwej we di skripchō de tōk, ‘gud kōnshēns’ (Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 23: 1) na ‘kōnshēns we nō de mek Gōd en mōtalman vēks’ (24: 16). Di AV get Pita In Fos Leta 3: 21 we se baptizim na ‘di ansa fo gud kōnshēns to Gōd,’ we go tan lēk se i min se na

‘bikōs dēn dōn fōgiv yu sin,’ we Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 2: 38 se na ‘fo [ɔ, fo] fōgiv sin dēn.’ En di ASV we de na Pita In Fos Leta 3: 21 get baptizim as ‘di kwestyōn we gud kōnshēns de aks Gōd,’ we i tan lēk se i nō mek sēns atōl. Bōt na di margin, i se, ‘O, aks ɔ, apil.’ I tan lēk se ‘inkwyuz’ nō mek gud sēns insay dis kōnteks, bōt ‘apil’ de du if i fo bi ‘fo gud kōnshēns,’ we i kin min en i klia se i min, lēk aw bōku pan di mōdan tōk transleshōn dēn de translet am -- o as ‘apil’ o di sem tin Di RSV en NASB get am ‘apil to Gōd fo mek i get klia kōnshēns.’ Oda pipul dēn kin translet am di sem we, lēk dis: Gudspid: ‘di krayv fo get

kōnshēns rayt wit

Gōd.’ Wiliams: ‘di want fo get klia kōnshēns bifo Gōd.’

Rotherham: ‘di rikwest to Gōd fo get gud kōnshēns.’

Moffatt: ‘di prea fo klin kōnshēns bifo Gōd.’

Montgomery: ‘di prea fo get gud kōnshēns to Gōd.’

NOTIS: Dis gri wit Di Apōsul Dēn Wok [Akt] 2: 38, ‘we dēn baptayz insay Krays in nem fo mek dēn fōgiv dēn sin’ -- dat na, fo mek dēn get gud kōnshēns to Gōd, en as fo sho se dēn ‘klē’ fo dēn kayn tin dēn de .

Di wəd we dən yuz na Pita In Fəs Ləta 3: 21 na eperotema. Thayer in Griek-Inglisch Lexicon of the New Testament, se i min: 1. Wan kwəstyōn, kwəstyon. 2. Wan dimand. 3. As di tem dem fə aks en dimand kin inklud di aidia fə want, di wəd so get in minin fə earnest seeking, ie, wan krayv, wan intense desire. If dis yus fə di wəd gri, i de gi wi di izi en kongruus eksplen fə da vexed pasej de 1 Pit.3: 21: 'we (baptizim) naw de sev wi [yu] nəto bikəs we wi de get am wi [ye]. dən pul di dəti dəti we de na wi bədi, bət bikəs wi [u] dən tray tranga wan fə get kənshəns we go mek wi get pis wit Gəd.'

Arndt en Gingrich, insay dən Griek-Inglisch Leksikən fə di Nyu Tətestament en Əda Fəs Kristian Literature, se: 1. Kwəshən. 2. Rikwest, apil (eperotao 2, fə aks pəsin fə səntin) -- apil to Gəd fə mek i get klia kənshəns 1 Pit. 3:21.

NOTE: Dat əndastandin fə di wəd eperotema na Pita In Fəs Ləta 3: 21 gri fayn fayn wan wit Di Apəsul Dən Wok [Akt] 22: 16, 'grap, baptayz, en was yu sin dən, en kəl di Masta in nem.' Dat min se, we pəsin de baptayz fə was sin, i de sho se in at want fə get gud kənshəns to Gəd -- infakt, i fə du dat fə mek i go sev. So fə baptayz bay di Skripchə dən na prea fə le dən fəgiv wi sin dən klia wan. Fə kəl di Masta in nem min fə pre. Na fə kəl di Masta.

'Bikəs no difrəns nə de bitwin Ju en Griek: bikəs di sem Masta na Masta fə əlman, en i jəntri to əl di wan dən we de kəl am, bikəs ənibədi we kəl PAPA GƏD in nem go sev' Ləta Fə Rom 10: 12 -13) wan. 'Dən ston Stivin, dən kəl di Masta en se, 'Masta Jizəs, tek mi spirit' (Di Apəsul Dən Wok [Akt] 7: 59).

Fə mek pəsin sev, so, akədin to di tin dən we di Nyu Kəvinant se, pəsin fə kəl di Masta in nem, en du am we i get fə du wit in baptizim, so dat i go bi prea we de sho klia wan fə le dən fəgiv in sin.

Wi dən wit dən tin ya frəm Kittel in Theological Dictionary of the New Testament (1964): 'Na dat mek wi kin translet 1 Pit.3: 21: 'Nəto fə pul dəti we de na do, bət fə pre to Gəd fə get gud kənshəns.'

Also: 'in view of v.21 wi shud expekt alla [bot] fo folo wit klinsin in di spiritual sense.' So di rikwest fə gud kənshəns fə bi prea fə fəgiv sin ... fə fəgiv sin get fə du wit baptizim frəm di biginin (Mk.1:4 en par.; Di Apəsul Dən Wok [Akt] 2:38). '. (Vol. II, p. 688.)

[Yu kin fən əda tək bət dis təpik na
Baptism into Christ, Joe McKinney,
www.thebiblewayonline.com – rd] A be

I 's

'

M

or

e

E

xce

II

en

t'

S akr

if

i

c

e

C

ha

p

t

r

1

1

:

4

Teks: 'Bi fet, Ebel bin gi Gđd wan sakrifays we pas Ken, we i bin yuz fō witnes to am se i de du wetin rayt, Gđd bin de witnes bōt in gift dēn: en tru am i dōn day i stil de tōk' (Amerikan Stendad Veshon).

1. PÖSIN WE YU DE OBZEVESHON.

Di besik lësin na dat Ebel bin ɔfrēd bay fet en dēn bin aksept am as pösin we de du wetin rayt, we min se Ken no bin ɔfrēd bay fet en dat mek dēn no bin aksept am. Bōt wi nid fō lan as wi ebul di minin fō di wōd dēn (1) 'we wi gët fet' en (2) 'sakrifays we rili fayn.' Insay sōm we dēn, di las wan no kin izi fō no pas di fōs wan, en dat mek dēn kin agyu bōt am mo.

Di refrens insay Di Ibru Pipul Dēn na di tin dēn we de dōj ya frōm Jēnesis 4: 2b-5: 'Ebel na bin pösin we de kia fō ship, bōt Ken na bin pösin we de wok na di grōn. As tem de go, Ken kam wit di frut we de na grōn fō mek sakrifays to Jiova. En Ebel, i brij di fōs pikin dēn na in ship dēn en di fat dēn. En Jiova bin respekt Ebel en in sakrifays, bōt i no bin respekt Ken en in ɔfrin. En Ken vëks bad bad wan, en in fes bin fōdōm.'

Wi fō no se Jēnesis no tōk bōt natin dairekt bōt fet bōt i tōk bōt di ɔbjektiv difrens bitwin di tu ɔfrin dēn, we di Ibru pipul dēn tōk bōt di sōbjektiv difrens (fet) bōt i no tōk bōt di ɔbjektiv difrens klia wan.

1. 'Na Fet de gi am.' Bōt stil, pan oj we dēn no tōk bōt fet dairekt wan na di Jēnesis stori bōt eni wan pan dēn, wan biliv se Gđd de de na di pat pan dēn tu -- fō Ken en Ebel bak, bikōs i 'brij ɔfrin to Jiova' as na so Ebel bin du.

Di Ibru wəd we dən translet 'ɔfrin' na minchah, we insay di LXX dən translet am thusia, o 'sakrifays' insay Inglish, lək aw i de insay wi Ibru teks we wi kot ɔp -- wəd dən we de tək bət ɔfrin to Gəd o gəd insay skripchə.

Bət difrən kayn fet dən de -- (a) 'fet' pan Gəd in egzistens, bət 'apat frəm wok' fə obe, we nə de wok, 'we nə de bən pikin,' 'day'; en (b) 'fet' we de wok, we de sho insef bay in

'wok' (Jems 2: 17-26). Jems 2 en Di Ibru Pipul Dən 11 ɔl tu mek wi no klia wan se na di las wan dən kin tek mətalman fə du wetin rayt. Notis bak di egzampul we de dən ya na di Ol Testament.

Na di wata dəm na Məriba (Di Nəmba Dəm 20: 2-13), na di oasis na Kedesh-bannia, we nəmal wan strim we de kəmöt na wan patikyula rək bin de gi wata, wata nə bin de we di Izrelayt dən we Moziş en Erən bin de lid kam, en di pipul dən bin tən agens di govment. Gəd tel Moziş se: 'Tek di stik, en gəda di kəngrigeshən, yu en Erən, yu brəda, en tək to di rək bifo dən yay, se i go gi in wata; en yu go brij wata kəmöt na di rək to dən; so yu go gi di kəngrigeshən en dən kaw dən drink.'

Bət i bin tan lək se dən bin so frustrate en veks pan di pipul dən fə dən obstreperousness, dat Moziş nə tək to di rək, bət to di pipul dən se, 'Una yəri naw una rebels; wi go pul wata kəmöt na dis rək?' En Moziş 'nak di rək wit in stik tu təm,' we dən nə bin tel am fə du, 'en [pan ɔl we] wata bin kəmöt bəku bəku wan, en di kəngrigeshən bin drink en dən kaw dən.' Bət nəto da stori de dən.

Jiova tel Moziş en Erən se: 'Bikəs una nə biliv mi, fə mek a oli na di ays we di Izrelayt pikin dən get, na dat mek una nə go brij dis asembli na di land we a dən gi dən.' konsekwentli, dem tu dai bifo di land of promis bin enta.

Dis bin bi bikəs Moziş en Erən da təm de bin biliv eni less in di egzistens fə Gəd pas bifo? I klia se nəto so. bət dən nə bin obe Gəd bətə bətə wan, en apat frəm dat, dən bin de tek di prez to dənsef fə di mirekul we Gəd go du instead fə gi am di glori en 'santifying' am 'na di pipul dən yay.'

2. 'Na sakrifays we fayn pas ɔl.' I klia se, insay di sem we, Ken, pan ɔl we i biliv se Gəd de, nə bin biliv so dat i go obe Gəd ful wan lək aw Ebəl bin du. bikəs, 'bay fet Ebəl bin gi wan sakrifays we get mə sakrifays pas Ken,' akədin to di King Jems vəshən, di Amerikan standad vəshən, en ɔda wan dən. Di Grik teks, bət, na Pleiona Thusian nəmə, 'mə sakrifays.' Bət mə pan us rəspekt? As fə kwaliti, as per di KJV en ASV? As fə kwantiti, fə si in 'gifts' (plural) dən tək bət? O, as fə kayn (we na kwantiti bak), lək aw səm pipul dən dən tink, to we di wəd 'gifts' go semweso lend insef?

Di Jənəsis rəkəd, bət, nə tək mə bət mə pas wan kayn ɔfrin bay eni wan pan dən. So, if, lək aw səm pipul dən tink, dən kin tək se Ebəl bin brij wan vəjitebul ɔfrin (wan tənki we dən bin dən mek leta insay di Lə we Moziş bin dən mek) en bak wan animal sakrifays (i kin bi se na sin-ɔfrin bak), di fəs wan nə bin. Di poynt fə difrəns pan di ɔfrin dən fə di tu, en dat mek dən nə tək bət am spəshal wan, usay di lək we Ken nə bin de gi we Ken bin de gi na bin big difrəns. En if dis kayn tin apin, i nə go tan lək di wan we Mak 10: 4652 bin de ripət se na wan blaynd man nəmə go mən am bikəs i de kəmöt na di siti na Jəriko, pan ɔl we akədin to Matyu 20: 29-34, i mən tu - - Possibly bikəs ɔf di menshən fə di wan en aydentify am (Bartimaeus, pikin fə Timaeus) go bi mə signifyant fə di rida dən we Mak bin get insay. Maynd bin de. Bət dis, pan ɔl we na pəsibul, o if ivin wan prəabiliti, nəto kənkluziv establish fakt wit rəfrəns to di Jənəsis en di Ibru pipul dən rəkəd.

en məs transleshən, ignore dat as opshən, favoret di kənsept fə mə as to kwaliti, as di KJV en ASV, we dən dən ɔlredi cit, wit di NKJV we de translet di sem we. En səm instans dən de na di Nyu Testament Skripchə dən usay dən nə get wan dawt fə se dən yuz am, pan ɔl we dən kin yuz bəku mə wit rəfrəns to kwantiti o nəmba dən. Di wan dən we de kam biən na difrən we dən frəm di wəd dən 'mə fayn fayn wan,' bət stil i tan lək se ɔl di tin dən

we dən fō du wit kwaliti: 'bētē en mō akseptabl' (amplified); 'bētē sakrifays' (TCNT, NASB, JB, TEV, Spensa, Livin Črakl); 'Richer Sakrifays' (Moffitt); 'wan sakrifays supia' (Bekli); 'A sakrifays we big pas ol' (Neb).

'Bētē Sakrifays' na in dən si fō predominet insay di difrens frōm 'mō fayn fayn sakrifays.' Bōt di Grik wōd we wi rayt na wi tēks nōto di wan we dən yuz na ɔda pat dən na lbru en translet 'bētē' (1: 4; 7: 7,19,22; 8: 6; 9: 23; 10:34; 11:35) -- na, Kreisson. en Alfrēd Mashal, insay in Grik-English intalayn (klosap standad insay wi tem) get dən tin ya insay Inglish ɔnda di Grik wōd fō 'mō': 'wan big wan (? bētē).' In ɔda wōd, wit am som rizəvshon de bōt 'bētē' fō bi di sens fō di tēks.

Di Rheims en Rotherham Translation, 'A Fuller Sacrifice,' kin bi intaprit o kwalitatif o kwantiti (as to eni wan pan di nōmba o di kayn). Di rendəreshōn ɔf Wemuth, Williams, en RSV, 'na sakrifays we dən aksept mōr akseptabl,' pan ɔl we i klia se i de sho fō tru, nō de sho wetin mek mōr akseptabl.

Goodspeed, na di ɔda say, i put am: 'Fet mek Ebel in sakrifays big pas di tin we Gōd si pas Ken in yon.' Dis, bak, pan ol we i klia se na tru, bikos fet, we kōmot frōm we i yeri Gōd in Wōd en we de mek i obe am, mek Ebel gi di sakrifays we i du, bōt i nō bin de na Ken en i nō bin mek i gi wan we tan lēk sakrifays. Yet if wetin Gudspid bin want fō tōk bōt na dat wetin i bin gi insef sēf bin fō dōn du fō am en i go gri fō tek am if na Ken nōmō bin dōn oj wit di sem sinsi en rili we Ebel bin mek in ɔfrin, dat no kin rili kōrek fō rizin dən we dən dōn ɔlrədi tōch. Dat viewpoint, however -- dat biliv se wan tin rait mek am rait en akseptabl to God -- get plenti plenti adherents.

II. Quotations from ɔda pipul dən.

1. Na Robertson, Word Pictures in di nyu

Testament: 'Literally, 'more sakrifais' (komparativ of polus, much). . . . Na jōs wetin mek Ebel in sakrifays bin bētē pas Ken apat frōm in fet nō sho.' (Dat luk laik se na klia konklushon from wetin wi don notis oba.)

2. Di pulpit kōment: 'I kin bi fō fēn rizin insay di kayn we aw Ebel bin de gi am as sayn fō mek pipul dən sin, en fō tink se in fet bin sho insef pan in rekōgnishon fō se i nid da kayn atonment de, we i bin de sho, lēk aw dən bin dōn tink mō bōt am, bay we i bin dōn tōk mō bōt am. Divayn kōmand. Dis we aw pipul dən de si di tin we dən want fō du na di stori, na di diskripshon fō wetin in ɔfrin bin tōk fō tru, we dən si am bay di we aw dən de mek sakrifays afta dat; Bōt i nō klia insay di stori we dən tek bay insef, o we dən tōk bōt am na di say we de bifō wi. Di akseptableness fō di ɔfrin de ya jōs atribyut, as fō nid, to di fet we di pōsin we de gi am get, we nō get eni intimashon fō aw dən bin dōn sho da fet de. En wit dis we aw pipul dən de si di tin gri wit di rekōd sēf, usay dən se 'to Ebel in ɔfrin di Masta bin get respekt'; ie to Abel fōs, en afta dat to in ɔfrin.' (Wi rizōv kōment te leta, insay 'konklushon.')

3. Adam Clarke, Kōment: 'Mō sakrifays; lēk se i bin dōn tōk; Ebel, bay fet, bin mek mō pas wan ɔfrin; En na dat mek dən se, Gōd testify bōt in gift dən, Tois Dōrois. I tan lēk se di klia stet we di kes bin de, bin tan lēk se na dis; Ken en Ebel dən ol tu bin brij ɔfrin dən to Gōd in Olta, sōntem na di ɔlta we dən bil fō wōship fō famili dən. As Ken na bin man, i bin brij wan mincha, o yukaristik ɔfrin, fō di frut dən na grōn, we i bin gri wit di bi en di prōvidens fō Gōd. Ebel, bikos na shēpad o na fida fō kaw dən, dən kin brij am, nōto jōs di Yukaristik ɔfrin, fō di frut dən we de na di grōn, bōt i kin kam bak wit di tin dən we i de mek fō in ship dən as sin-ɔfrin to Gōd, we i gri wit in yon sin, . Gōd in jōstis en sōri-at, en bak in bi en provayd. Ken, nōto atol fō fred di bad we aw sin, o Gōd oli, bin satisfay wit di mincha, o tel tēnki: Dis Gōd nō bin ebul, ɔltem wit In oli en jōstis, i bin de get wit kōplayn; Di ɔda wan, as i de tōk bōt am udat na bin di ship we dən kil frōm di fawndeshon fō di wōl, Gōd kin get, en i bin rili testify se i gri wit am. Pan ol we di Mincha, o Yukaristik ɔfrin, na bin rili fayn ɔfrin na in ples, yet dən nō bin get dis, bikos no sin-ɔfrin nō bin de. Di ɔda pat na di istri na pipul dən we sabi am gud gud wan.: (fō wan mō ditayli en ekspanda

tritment we Klak bin mek, si in kōment dən bōt Jēnesis 4: 3-

5.)

4. James Macknight, Apostolical Epistles:

" Dən gi am to Gəd (Pleiona Thusian) mə sakrifays.' Insay dis transleshon, a dən fala di wan dən we de komplen, we tel wi se Pleiona, [wan eksprehon] na di komparativ digri, de sho mə in nəmba pas mə in valyu. Fə fala dis, dən si se pan ol we Ken fə dən gi wan sin-əfrin, na in nəmə i brij 'fə di frut we de na di grən wan əfrin to di Masta,' we nəto di rayt sakrifays. Bot Ebel, 'I bin brij bak di fəstəm dən na in ship dən, en di fat we de de'; Dat na, apat frəm di frut we di grən bin de gi, we na bin wan pan di gift dən we dən tək bət na di vas we de kam,* i bin brij bak di fat we bin fat pas ol di əda wan dən na in ship dən; So dat i bin gi wan sin-əfrin en bak wan mit əfrin [dat na, wan tənki-əfrin], en dat mek dən ol tu na səns fə divayn gudnes en fə in yon sinfulnes. We Ken, we nəo get eni səns fə sin, bin tink se insəf fə gi natin pas fə mek dən mit am; en mek am səntəm nəto di fəs frut dən, o fə di best pan di frut dən.'

*Should bi sem vas, in Ibru 11, dat na, v.4.

III. Dajn fə di wan dən we de wok.

1. Di kənklushon fə di pulpit kəment as dən gi am əp, se dən bin aksept di əfrin fə Ebel bikəs dən bin aksept am, en nəto atəl bikəs əf di kayn in əfrin, nə skwea wit ol di tru tin dən. Di kayn əfrin we i mek na di rizəlt fə in fet, we mek i en dat mek in əfrin fə mek dən tek am. Di kəment in implikashon na dat if Ken bin dən get di sem kayn fet səbjektiv wan we Ebel bin get, in əfrin jəs lək aw i bin fə dən bi 'mə' pas aw i bin fə dən bi, jəs lək aw Ebel bin de 'mə' pas in yon. Bot fə tru, dat nəto di wan ol trut -- bikəs if i bin dən get di sem kayn səbjektiv fet we Ebel bin get, i nə bin fə dən pul di kayn we fə gi əbjektiv we di difrəns we Ebel get frəm in yon.

I tan lək fə alaw di pəsin we rayt di Jənəsis sekshon na di kəment we wi dən tək bət fə korekt di pəsin we rayt di Ibru pat pan dis pəynt. Fə bigin wit di wəd, 'To Ebel en in əfrin' (Jənəsis 4: 4), i kəment lək dis: 'Aksept fəs in pəsin en afta dat in gift (cf. Prov.12:2; 15:8; 2 Kər.8 :12). 'Dən bin tek di sakrifays fə di man, en nəto di man fə di sakrifays' (Ainsworth); bət stil 'witout a doubt di wəd dən we Mozis bin tək min se di tin [we dən ad pan di tin dən we Ebel bin tək bət di tin dən we Ebel bin de gi, bin rili fayn en i bin fayn pas di wan we Ken in yon,' en 'wan nə go ebul fə get dawt se dis na bin di aidia fə di pəsin we rayt di pəsin we rayt di Epistle to di Ibru pipul dən' (Prof. Lindsay, 'Lekshon dən na di Ibru pipul dən,' Edin. 1867). Ebel in sakrifays na bin Pleiona, ful pas Ken in yon; I bin get mo tin dən insay de; I bin get fet, we bin want insay di əda wan. I bin bak [emphasis added] we dən bin de gi fə obe di preskrishon we Gəd gi am. Di yunivasal prevalens fə sakrifays rather de pəynt to divayn preskrishon pas to man in invinshon as in propa səs. If di divayn wəship bin bi jəs mətalman ərijin, i dən ləf sməl fə le sho se big difrəns bin fə dən win insay in fəm dən. Apat frəm dat, di tru tin na dat, di we aw pipul dən bin de wəship nə bin ləf to mətalman səns ənda di lə, en dən bin kəndəm da wil de spəshal wan ənda di Kristian dispəns (Col.2:23), i bin favəret di prezumshon se dən bin pik am frəm di fəs.'

Di rizin fə di Ibru pipul dən we rayt di pulpit kəment fə di kənklushon we wi dən chalenj, dən dən sho am na di fəs pat pan wi kot frəm am əp, lək dis: 'I kin bi fə fen rizin insay di kayn we aw Ebel de gi as sayn fə sho se atonement, en fə tink se in fet bin sho insəf pan in rekəgnishon fə di nid fə da kayn atonement de, we sho am as dən dən tink mə, bay . Divayn kəmand. Dis we aw pipul dən de si di tin we di narativ de tink bət, na di diskripshon fə wetin in əfrin bin rili tək bət, we dən si am insay di layt we di sakrifays we dən de mek fə sakrifays di sakrifays we dən de mek [maybe eni wan pan di sakrifays 'istri' o 'filosofi' go bi betə təm; bət i nə klia insay di narativ we dən tek bay insəf, o insay di rəfrens to am na di pasej bifə wi' (dən ad di empəshment).

Wit dis klimaks stetment, wi go gri bət wi go insist se i stil nə gi eni rizin fə biliv se fə obe fet nə go rilizət animal sakrifays na di pat pan Ken en bak fə Ebel. As fə aw Gəd bin dən sho bət di divayn filəsofi bien di rikwaym fə mek

animal sakrifays, wi no no. Böt i tan lëk se i posibul se di pipul dën we bin de trade trade bin get bëte infomeshon pas di Ol Testament mek pipul dën no. Fô egzampul, Jizos bin tel di Ju pipul dën se, ‘Yu papa Ebraam bin gladi fô si mi de, en i si am, en i gladi’ (Jön 8: 56) -- sôntin we no de sho se i no de nia di Nyu Testament rivyu.

2. Macknight, insay in apôsul lëta dën, i se di wan dën we de komplen se dën ‘tel wi se Pleiona, insay di komparativ digri, de sho mō pan nombä dën pas fô get mō valyu.’ If i korekt, bikos na dat na di men tin we i de yuz. Böt sôm klia tin dën de we no klia, lëk na Matyu 12:41,42; Lyuk 11:31,32 (wan paralel pasej); en Di Apôsul Dën Wok [Akt] 15: 28, usay dën no go ebul fô mek ‘big big’ bëte we dën translet am. Insay di paralel pasej dën, Jizos na ‘mō’ (big big) pas eni wan pan Sôlomon c Jona. En di oda wan de tòk böt ‘no big [mō] lod pas dën tin ya we nid fô apin.’ Böt, ivin insay di las wan, wetin go mek di lod ‘mō’ go bi mō tin dën insay nombä. Böt insay Matyu 6: 25, di sem tin we de insay Lyuk 12: 23, en i bin de kot Jizos se, ‘Noto di layf pas di it, en di bôdi pas di raiment?’ Di rifrens bak noto fô ‘mō’ nombä, böt valyu-ways.

3. So, i tan lëk se noto ol di poynt dën we Klak en Maknayt bin de agyu bot, dën kin pruv am klia wan, böt dën no go ebul fô pruv eni wan pan dën klia wan, en dat, ol tin dën we dën kin tink böt, di wet fô probabiliti na dën fayn fayn wan. O na so i tan lëk to dis rayta, pan di bies fô di tin dën we de kam biën ya:

(a) Insay di Ibru téks, dën se Ebel rili fô dôn gi ‘mō sakrifays’ pas Ken. If konteks no de we de sho oda tin, di wôd fô ‘mō’ go mōs min mō pan nombä pas fô get mō valyu, en di téks sëf tòk böt Ebel in ‘gift’ (plural).

(b) Di Jénesis akon sëf de lënt insef to dis kayn intapriteshon. Ken bin kam wit wan kayn ofrin, dat na, di frut we di grôn bin de gi, böt Ebel ‘we dën bin de brij bak di foštêm dën na di ship dën en di fat we de de.’ Dat min se, i no jös brij di kayn gift we Ken bin dôn brij, böt di oda kayn in ad pan am -- na dat mek, ‘gifts,’ plënti, as di Ibru téks.

(c) ‘Fôs’ en ‘fat’ (fat fô animal dën we dën kil insay sakrifays) na bin di kwaliti dën we sôm ofrin dën we dën bin nid onda di lô we Mozis bin get 25 o mō sentiwo dën afta dat, en so i no bin komot wit di sayn dën we dën bin dôn mek. Na di sem tin bin apin to vegjetabul ofrin dën bak. Onda di lô we Mozis bin gi, dën bin de yuz animal sakrifays en bak fô gi vejitebul ofrin dën as tenki, pan ol we dën bin de yuz animal sakrifays nômô as sinof dën pas nômô if pôsin po bad bad wan, we dën kin yuz vejitebul ofrin dën we dën kin gi pôsin (Levitikos 5: 11-13). So, di ofrin dën we Ken en Ebel bin gi (en ol di chans fô mek Adam bifo dën) na bin prototayp dën fô den lô dën we dën bin mek fô long long tem insay di lô we Mozis bin get na Mawnt Saynay.

(Dën de ofred di tin dën we wi dôn tòk böt fô enitit we i go valyu as sôntin we dën fô tink böt, bot we dën no tray fô fos in kônlushon dën. En eni data o argument to di kontrari go wëlkom.)